

**OPPILAIKEN OSALLISTUMINEN MUSIIKINTUNTIEN
OHJELMISTOVALINTAAN JA SEN VAIKUTUS MOTI-
VAATIOON**

Taija Lahtinen
Maisterintutkielma
Musiikkikasvatus
Musiikin, taiteen ja kulttuu-
rin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Taija Lahtinen	
Työn nimi Oppilaiden osallistuminen musiikintuntien ohjelmistovalintaan ja sen vaikutus motivaatioon	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 60 + liitteet
<p>Tiivistelmä</p> <p>Musiikintuntien ohjelmiston valitseminen ei ole aina musiikkikasvattajalle helppoa, koska ryhmiin mahtuu monenlaista musiikkimakua ja motivaatiota musiikinopiskelun suhteen. Monille musiikintunnit ovat viikon kohokohta, mutta toisille musiikki saattaa olla vain yksi pakollinen oppiaine, jonka opiskeluun ei ole suurta motivaatiota. Tämä tutkielma pyrkii selvittämään saavatko oppilaat vaikuttaa itse musiikintuntien ohjelmistovalintaan ja mikä on sen vaikutus motivaatioon opiskella musiikkia. Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena, jonka aineistonkeruutapa oli lukion 1. vuosikurssin opiskelijoille teettämä kysely aiheen tiimoilta. Otokoko oli suhteellisen pieni (N=70), joten tulosten perusteella ei voida tehdä selkeitä päätelmiä, mutta tulokset ovat kuitenkin suuntaa antavia. Kyselyn tulokset analysoitiin kuvailevalla tilastoanalyysillä. Lisäksi tutkittiin musiikkia harrastavien ja musiikkia ei harrastavien vastausten keskiarvoeroja sekä kysymysten välisiä korrelaatioita.</p> <p>Aihetta ei ole tutkittu aiemmin sellaisenaan ja lukion musiikinopetuksesta on tehty vähemmän tutkimuksia. Halusin rajata tutkimuksen lukion 1. vuosikurssiin, koska silloin yleensä käydään lukion ensimmäinen pakollinen musiikkikurssi. Moni opiskelija tekee jo ensimmäisen kurssin aikana varmasti päätöksen siitä, valitseeko musiikkia valinnaisaineeksi lukiossa. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys painottuu musiikkikasvatuksen merkitykseen ja tärkeisiin käsitteisiin, jotka vaikuttavat merkittävästi musiikin opiskeluun. Näitä tärkeitä käsitteitä ovat muun muassa identiteetti, musiikillinen minäkäsitys ja motivaatio.</p> <p>Tutkimuksen merkittävimmiä havainnoiksi nousivat se, että musiikintuntien ohjelmisto vaikuttaa melko paljon motivaatioon opiskella musiikkia. Oppilaiden mielestä olisi melko tärkeää saada vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistoon ja ohjelmistolla on ainakin osittain merkitystä siihen, valitaanko musiikkia valinnaisaineeksi vai ei.</p>	
Asiasanat Musiikkikasvattaja, motivaatio, identiteetti, musiikillinen minäkäsitys, musiikkimaku	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällys

1	JOHDANTO	4
2	MUSIIKKIKASVATUKSEN MERKITYS JA LUKION MUSIIKINOPETUS.....	6
	2.1 Musiikkikasvatuksen merkitys	6
	2.2 Lukion musiikin opetussuunnitelma	12
	2.2.1 Musiikin opetuksen tavoitteet ja arviointi.....	13
	2.2.2 Lukion musiikin pakolliset opinnot	14
	2.2.3 Lukion musiikin valinnaiset opinnot	15
	2.3 Musiikkikoulutuksen visio 2030	16
3	MOTIVAATIO	18
	3.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio	19
	3.2 Motivaatio musiikin opiskelussa	20
4	NUORTEN SUHDE MUSIIKKIIN	24
	4.1 Identiteetti	24
	4.2 Musiikillinen minäkäsitys ja musiikkimaku	26
	4.3 Musiikin asema yhteiskunnassa	29
5	TUTKIMUSASETELMA	33
	5.1 Tutkimuskysymykset	33
	5.2 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto.....	33
	5.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	36
	5.4 Tutkimustulokset	37
	5.4.1 Musiikintuntien ohjelmisto, sen mielekkyys ja ero omaan musiikkimakuun.....	38
	5.4.2 Musiikintuntien ohjelmistovalintaan osallistuminen ja sen vaikutus motivaatioon.....	42
	5.4.3 Musiikin harrastaminen ja sen yhteys vastauksiin	47
	5.4.4 Musiikintuntien ohjelmistoon vaikuttamisen korrelointi motivaatioon.....	49
6	POHDINTA	51
	6.1 Tutkimustulosten tarkastelua.....	51
	6.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimuksen aiheita.....	53
	6.3 Lopuksi	54
	LÄHTEET	56

LIITTEET

Liite 1 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Musiikintuntien sisällöt ja ohjelmistovalinnat puhuttavat varmasti monia opiskelijoita. Monelle opiskelijalle musiikintunnit saattavat olla kouluviikon kohokohta, toisille taas yksi pakollinen oppiaine muiden joukossa. Ryhmiin voi mahtua monentasoisia oppilaita ja se tuokin omat haasteensa musiikinopettajalle löytää tarpeeksi helppoja ja toisaalta mielekkäitä kappaleita tunneilla soitettaviksi, jotta kaikkien olisi mahdollista oppia soittamaan jotakin instrumenttia tai laulamaan kyseisissä kappaleissa. Musiikintuntien kappaleet saattavat erota oppilaiden omasta musiikkimausta radikaalisti ja sen takia monilla motivaatio kärsii. Toisaalta joku taas saattaa oivaltaa erilaisiin musiikkilajeihin tutustuessa jotain uutta ja saada tunneilla soitettavien kappalaiden kautta uusia lempiartisteja vapaa-ajalla kuunneltavaksi. Kuten Kukkulakin (2009, 70) toteaa, musiikintuntien salaisuus on se, että kaikki saavat tehdä musiikkia ja että kaikki osallistuvat siihen mikä tunnin aiheena on. Nykyajan musiikintunteja voidaan kuvata kulttuurisesti rikkaiksi: musiikkiin tutustutaan monipuolisesti ja musiikin oppimisessa korostuvat positiivinen asenne, kiinnostuksen herääminen musiikin oppimista kohtaan, musiikin kuuntelu ja vuorovaikutus musiikin avulla (Ruismäki & Ruokonen 2006, 42).

Kohtaamme musiikkia arjessa joka puolella ja joka tilanteessa. Musiikkia kuunnellaan muun muassa herätessä, ostoksilla käydessä tai matkustaessa. (Sloboda & O'Neill 2001, 415.) Musiikki on läsnä, kun ajetaan autolla tai matkustetaan julkisessa liikenteessä. Musiikki tuo energiaa, kun pitää siivota koti tai tehdä läksyt. (Sloboda, Lamont & Greasley 2009, 432-433.) Lähes jokainen kuuntelee musiikkia vapaa-ajallaan, mutta silti kiinnostus musiikkia kohtaan ei välttämättä näy samalla tavalla musiikintunneilla. Opettajan on myös osittain haastavaa löytää musiikintunneille kappaleita, joilla saisi oppilaat innostumaan soittamisesta ja laulamista. Toisaalta herää myös kysymys millaiset kappaleet sopivat musiikintunneille ja koulun

arvomaailmaan. Mikä on sopivaa ohjelmistoa musiikintunneille, koska nykyään monissa kappaleissa esimerkiksi kiroillaan tai lauletaan epäsovivista aiheista kuten väkivallasta? Musiikin oppikirjat sisältävät kappaleita laidasta laitaan, mutta eivät välttämättä palvele täysin musiikintunteja. Monissa musiikin oppikirjoissa olevat kappaleet saattavat olla oppilaille tuntemattomia, joten ohjelmistoa pitää etsiä muualtakin. Musiikki on kuitenkin muuttanut viime vuosikymmenten aikana muotoaan hyvinkin paljon ja nykyään nuoret kuuntelevat varsin erilaista musiikkia mitä kuunneltiin vaikkapa kaksikymmentä vuotta sitten.

Entä jos oppilaat saisivatkin itse valita omia lempikappaleitaan musiikintunneilla soitettavaksi? Oppilaiden osallistaminen opetuksessa on tärkeää ja se, että he tulevat kuulluksi ja saavat vaikuttaa siihen millaisia kappaleita tunneilla soitetaan. Oppilaat eivät välttämättä jaksaa innostua liian vaikeista kappaleista, kun taas heille mieluisia kappaleita he eivät malttaisi lakata soittamasta (Kosonen 2010, 297). Moni oppilas jättää valitsematta musiikin valinnaisaineeksi, koska ei harrasta vapaa-ajallaan musiikkia. Sen vuoksi olisikin tärkeää, että myös ne, jotka eivät harrasta musiikkia, innostuisivat musisoimisesta ja motivoituisivat musiikintuntien ohjelmistosta. Tämä innostuttikin minut pohtimaan kuinka paljon oppilaat saavat vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistovalintoihin ja mikä sen vaikutus on motivaatioon musiikin opiskelussa. Valitsin kohdejoukoksi lukiolaiset, koska lukion musiikinopetusta on tutkittu vähemmän ja lukion opetussuunnitelma antaa ehkä enemmän mahdollisuuksia toteuttaa oppilaiden omia toiveita. Aihetta ei ole tutkittu aiemmin juuri tässä kontekstissa, joten uskon, että tämä tutkimus tuo uutta tietoa ja uusia näkökulmia musiikinopetukseen. Aiemmat tutkimukset sivuavat aihettani jonkun verran esimerkiksi näkökulmista, miten nuoret suhtautuvat bändisoittoon tai millaisia mielialavaikutuksia musiikintunneilla on. Tutkimuksessani pureudutaan oppilaita osallistavan toiminnan motivaatiovaikutuksiin kahden eri lukion ensimmäisen vuosikurssin oppilaille teettämäni kyselyn pohjalta.

2 MUSIIKKIKASVATUKSEN MERKITYS JA LUKION MUSIIKINOPETUS

2.1 Musiikkikasvatuksen merkitys

Musiikin oppiminen on jokaisen perusoikeus varhaislapsuudesta lähtien ja musiikki on vahva osa yleissivistävää koulutusta. Jokainen ihminen saa mahdollisuuden harastaa musiikkia omien tavoitteidensa mukaisesti. (Suomalaisen musiikkikoulutuksen visio 2030.) Jo 1900-luvulta lähtien koulukasvatuksen päämäärä on ollut lapsen ja nuoren kasvun tukeminen (Hällström 2009, 15). Musiikkikasvatusta voidaan tarkastella sekä yksilön että yhteisön merkityksen tasoilla. Yksilökeskeisesti voidaan puhua musiikkikasvatuksen merkityksestä yksilön kasvun ja kehityksen kannalta, kun taas yhteisöllisesti painotetaan musiikkikasvatuksen sosiaalisia ulottuvuuksia. Musiikkioppilaitoksia on monesti arvosteltu liian yksilöön painottuvasta musiikkikasvatuksesta, koska harjoittelu tapahtuu aina yksin ja yhteisöllisen musisoinnin määrä on ollut vähäistä. Nykyään kuitenkin näin yksilöllinen painotus on harvinaisempaa. (Louhivuori 2011, 12.) Musiikkioppilaitoksissa panostetaan nykyään enemmän yhteismusisointiin ja sen määrä opetuksessa on lisääntynyt. Mielestäni yhteismusisointi on tärkeää, koska siinä opitaan yhdessä tekemisen lisäksi tärkeitä yhteisöllisiä vuorovaikutustaitoja, joista on elämässä paljon hyötyä. Lisäksi yhdessä musisoiminen on monelle mieluisampaa ja motivaatiota nostattavaa, hauskaa yhdessä tekemistä. Koulujen musiikinopetuksessa painotus on yhteismusisoinnissa eli yhteisöllisessä toiminnassa musiikkioppilaitoksia enemmän.

Musiikki vaikuttaa välittömästi aivotoimintaan oppimistilanteissa. Musiikin tunnelma voi synnyttää niin sanotun *flow*-tilan eli virtausilmiön. Näin tapahtuessa oppiminen tehostuu siirtyen uudelle tasolle. Oppimisen nopeus kasvaa ja vaikeustasoa voidaan nostaa opittavassa asiassa. Tätä musiikin välitöntä vaikutusta oppimiseen voidaan kutsua tunnelman ja tilannetekijöiden aikaansaamaksi aivojen sähkökemialliseksi toiminnan muutokseksi. Sama musiikki toki vaikuttaa eri tavalla eri ihmisiin. (Huotilainen 2009, 40.) Musiikkia ja hyvinvointia on tutkittu paljon ja monet tutkimukset ovat osoittaneet musiikkikasvatuksen vaikuttavan myönteisesti ihmisten terveyteen esimerkiksi hyviä stressihormoneja lisäämällä tai elinikäennustetta pidentämällä. Musiikki vaikuttaa monella tapaa tunteisiin ja niiden säätelyyn. Musiikkiterapia on nykyään yksi tärkeä hoitomuoto, joten myös musiikkikasvattajan olisi tärkeää tietää musiikin terapeuttiset mahdollisuudet. (Louhivuori 2011, 14–15.) Musiikki muodostaa erittäin voimakkaita tunne-elämyksiä ja säätelee monipuolisesti mielialaa niin nuorilla kuin aikuisillakin (Saarikallio 2013, 39). Paavola (2020) kirjoittaa, että Huotilainen (2020) toivoo haastattelussaan, että 10 vuoden kuluttua musiikki kuuluisi opetus- ja hoitoalan koulutukseen laajasti, koska musiikin vaikutus aivoihin on niin voimakas.

Asikainen (2019) on tutkinut musiikin merkitystä nuorille tarkoituksena selvittää kokevatko nuoret musiikintuntien vaikutukset mielialaan positiivisina. Tutkimuksen perusteella enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että musiikintunnit vaikuttavat mielialaan positiivisesti joskus. Toiseksi eniten vastauksia sai vaihtoehto usein ja vähiten vastausvaihtoehto ei koskaan. Tutkimuksessa on mitattu myös oppilaiden tuntikokemuksia neljällä eri väittämällä. Vastausvaihtoehdot olivat: ei koskaan, joskus, usein, lähes aina ja aina. Musiikin tuntikokemusten väittämistä on laskettu keskiarvot eli mitkä vaihtoehdot yltyvät keskiarvoltaan vastauksen ”usein” yli. Suurin keskiarvo on ollut vastauksella ”Musiikintunneilla koen, että voin olla oma itseni” ja ainoastaan tämän väittämä on yltenyt keskiarvoltaan vastausvaihtoehdon ”3: Usein” yli. Pienin keskiarvo on ollut väittämällä ”Musiikintunnit saavat minut kokemaan yhteenkuuluvuutta”. Oppilailta on kysytty myös kokevatko he musiikintunneilla saavansa

vaikuttaa ja tulevansa kuulluiksi tai pystyvätkö he ilmaisemaan tunteitaan musiikin-tunneilla. Näidenkin väittämien keskiarvot ovat jääneet alle vastausvaihtoehdon ”usein”. Mielialaa eniten nostattavaksi musiikin työtavoista koettiin itselle mieluisan instrumentin soittaminen ja mieluisan musiikin kuunteleminen. Vähiten mieluisaa tutkimuksen mukaan on laulaminen. (Asikainen 2019, 30–33.)

Musiikin on tutkittu vaikuttavan myönteisesti esimerkiksi kielelliseen ja matemaattiseen menestykseen, mutta tutkimustuloksiin on syytä suhtautua varauksella, koska esimerkiksi kotitausta voi vaikuttaa merkittävästi koulumenestykseen. Musiikki on vuorovaikutuksellista ja sosiaalista toimintaa, minkä on nähty vaikuttavan positiivisesti sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Yhteismusisoinnissa opiskelija oppii toisten huomioon ottamista ja kuorot, orkesterit sekä muut yhtyeet antavat yhteistä tekemistä, yhteisesti saavutettuja tavoitteita ja tuloksia. Musiikkiyhteisöt tuovat jäseniä yhteen ja verkostoitumaan. Monikulttuurisuus on tärkeä ilmiö nykyajan yhteiskunnassa, joten myös monikulttuurinen musiikkikasvatus on tärkeää tuoda lasten ja nuorten opetukseen. (Louhivuori 2011, 15–17.) Kähkönen (2021) kirjoittaa, että Marjanen (2021) on huolissaan musiikinopetuksen laadusta ja määrästä Suomessa. Marjasen mielestään musiikkia ei pitäisi jättää vain musiikintunneille vaan musiikkia tulisi hyödyntää laaja-alaisemmin myös muiden aineiden oppimisessa esimerkiksi historiassa tai matematiikassa.

Musiikin opetuksessa on tärkeää se, että kaikki voivat osallistua musiikintunneille taidoista tai musiikin harrastamisesta riippumatta. Kuitenkin musiikin opiskelu näyttyy pääsääntöisesti valinnaisaineena peruskoulun päättövaiheessa. Moni oppilas kokee, että musiikin valitsevat valinnaisaineeksi vain ne, jotka harrastavat musiikkia. Tästä syystä moni oppilas ei valitsekaan musiikkia valinnaisaineeksi. Melkein jokainen oppilaista kuuntelee musiikkia ja tämän merkitystä ei pidäkään väheksyä kouluissa. Musiikin kuuntelun intensiivinen harjoittelu on olennainen osa koulujen musiikintunteja. Eri instrumenttien, musiikillisten teemojen tai rakenteiden havainnointi

musiikin kuuntelussa kehittää kuulojärjestelmää ja kuulomuistia. (Huotilainen 2009, 43–44.)

Musiikki tarjoaa keinoja identiteetin rakentumiselle. Musiikkikasvattajan rooli on tärkeä nuoren identiteetin kunnioittamisessa ja uusien näkökulmien tarjoamisessa. Hän voi tutustuttaa erilaisiin musiikkityyleihin ja näkemyksiin sekä kannustaa kunnioittamaan toisten mielipiteitä ja perustelemaan omia näkemyksiään. Musiikki yhdistää yksilöt yhteen ryhmäopetustilanteessa. Parhaimmillaan musiikki voi yhdistää hyvinkin erilaisia ihmisiä, edistäen sosiaalisia taitoja. Musiikkikasvattaja osaa asettaa sekä yksilölle että ryhmälle sopivan vaikeustason ryhmäopetustilanteessa. Hän avaa ovia unohtumattomille musiikillisille elämyksille sekä erilaisten projektien että harjoitusten kautta. Musiikkikasvattaja ohjaa ja kannustaa nuoria musiikin harrastamiseen. Peruskoulun kasvatustyö on tärkeää nuoren kokonaispersoonallisuuden tukemisessa, joten on tärkeää ymmärtää mitä musiikki merkitsee nuorille. Näin pystyy helpommin myös ymmärtämään nuorten maailmaa ja nuorten psykososiaalista kehitystä. (Saarikallio 2011, 227–228.)

Taideaineiden opetuksen määrä ja tuntijaot on nostettu tapetille monta kertaa viime vuosien aikana. Niin sanotut lukuaineet ovat perinteisesti olleet arvostettuja ja tärkeinä pidettyjä aineita, kun taas taito- ja taideaineita on pidetty enemmän harrasteaineina. Tällaisille kahtiajaoille ei kuitenkaan ole perusteita, koska myös taideaineet ovat sivistäviä aineita. (Hällström 2009, 15.) Lukion opetussuunnitelmassa on vain pieni palanen musiikkia. Musiikissa, kuvataiteessa ja liikunnassa ei tähdätä ylioppilaskirjotuksiin, joten ne aineet saattavat tuoda virkistystä ja iloa lukuaineiden keskelle. (Huuhtanen 2009, 176.) Erityisesti klassisen musiikin soitonopettajien ja muusikoiden työllisyystilanne on heikentynyt vuosien saatossa. Taiteen taloudellisia vaikutuksia on kuitenkin tutkittu monissa tutkimuksissa, todeten kulttuurin olevan taloudellisesti merkittävä tekijä. Musiikin vaikutusta minäkuvan ja identiteetin muodostumiseen on tutkittu myös paljon ja musiikilliset valinnat kertovat yleensä nuorten arvomaailmasta. Musiikkikasvattajilla on suuri vastuu opettaa erilaisia musiikkikulttuureja

oman musiikkikulttuurin lisäksi. Länsimainen populaarimusiikki näkyy Suomessa vahvasti koulujen musiikintunneilla, mutta vaarana on se, että vähemmän tunnetut musiikkilajit sekä oma kulttuuriperintömme jäävät populaarimusiikin varjoon. (Louhivuori 2011, 17–19.)

Musiikintuntien ohjelmisto puhuttaa paljon, joten varmasti täysin jokaista miellyttävää ohjelmistoa on tunneille mahdoton löytää. Kádár (2017) kirjoitti Helsingin Sanomien mielipidepalstalla huolestaan nykyajan musiikinopetusta kohtaan. Kádár on huolissaan siitä, että musiikkiluokkia lakkautetaan jatkuvasti ja mainitsee nykyaikaisten musiikkikirjojen sisältävän lähinnä viihdemusiikkia. Samasta asiasta on kirjoituksen mukaan olleet huolissaan myös Kaija Saariaho, Ralf Gothóni, Géza Szilvay ja Jaakko Ryhänen. Kádárin mielestä laulukirjoista puuttuu kokonaan kauniit kansanlaulut ja korkeatasoiset lastenlaulut, niiden sisältäessä lähinnä hölmöileviä kuvia ja vapaan säestyksen kappaleita. Hän painottaa musiikintuntien suunnittelussa eri musiikin aikakausien hyödyntämistä sekä laulun, soiton, säveltapailun, musiikinkuuntelun ja musiikkiliikunnan käyttämistä musiikin opetuksessa. Hän kirjoittaa, ettei opettaja saisi olla niin sanottu massaviihteen palvelija vaan opettaja, jonka opettamat arvot ja teokset säilyvät vuodesta, jopa vuosisadasta toiseen. Musiikintunnit ovat toki muuttuneet vuosikymmenten saatossa ja epäilen, etteivät ennen soitettut kauniit kansan- ja lastenlaulut välttämättä toimi enää musiikinopetuksessa. Nykyään lastenkin on helpompi kuulla musiikkia Spotifyn yms. suoratoistopalveluiden kautta, joten varmasti yhä nuorempina totutaan Kádárin mainitsemaan ”massamusiikkiin”.

Mutta miten luoda musiikintunneista mielenkiintoisia ja oppilaita motivoivia, jotta mahdollisimman moni innostuisi musiikista ja kokisi tunnit mielekkäiksi? Tiilikainen (2010) on tutkinut viidesluokkalaisten oppilaiden suhtautumista koulumusiikkiin. Tutkimuksessa on teetetty opiskelijoille kysely, jossa on selvitetty miten hyödyllisinä ja mielekkäinä he kokevat koulun musiikintunnit. Tutkimustuloksissa käsitellään kielteisesti ja myönteisesti suhtautuvien opiskelijoiden näkemyksiä musiikintunneista. Kielteisistä kokemuksista nousi juuri esille se, että opiskelijat kokivat lauluvalinnat

välillä ”typeriksi” ja koulumusiikin sekä oman musiikkimaun välillä koettiin suurta eroa. Oppilaat olivat kokeneet musiikinopetuksen myös liian ohjatuksi ja pakolliseksi. Parannusehdotuksina musiikinopetukseen nousivat esille muun muassa työtävät sekä vapaus vaikuttaa ohjelmistoon ja siihen miten paljon bändisoittimia soitetaan. (Tiilikainen 2010, 54–56.) Honkanen (2014) on tutkinut opinnäytetyössään kahdeksasluokkalaisten motivaatiota musiikkiluokan bändiopetusta kohtaan. Vastanneista opiskelijoista 72,7 % on sitä mieltä, että tunneilla soitettava ohjelmisto vaikuttaa heidän soittointoonsa. Tutkimuksesta käy ilmi, että nimenomaan se, että kappaleet ovat oppilaiden itsensä valitsemia, vaikuttaa merkittävästi motivaatioon. Oppilaat suhtautuvat selkeästi positiivisesti bändisoittoon ja sitä on heidän mielestään koulussa sopivasti. (Honkanen 2014, 37, 46.)

Aaltonen (2001) on tutkinut kahdeksasluokkalaisten motivaatiota bändisoittoa kohtaan ja tutkimuksessa kävi ilmi, että poikien mielestä musiikintunneilla ei soiteta tarpeeksi heille mielekästä musiikkia. Tyttöillä tilanne oli päinvastoin: lähes 70 % vastanneista tytöistä oli sitä mieltä, että musiikintunneilla soitetaan heille mieluista ohjelmistoa, pojilla vastaava prosentti oli alle 30. Tutkimuksessa puhutaan eri sukupuolten välisestä suhtautumisesta musiikkilajeihin ja bändisoittoon. Tutkimuksen perusteella tytöt laulavat ja soittavat mieluiten pop-, rock- tai iskelmämusiikkia kun taas pojat mieluiten heavy-, rock- tai rapmusiikkia. (Aaltonen 2001, 32, 35.) Tutkimus on kuitenkin tehty yli 20 vuotta sitten, joten nuorten suhtautuminen musiikkiin on varmasti muuttunut paljonkin, ja tulokset olisivat varmasti nykypäivänä aika erilaisia.

Musiikki sisältää välillä koulumaailmaan epäsopivia lyriikoita ja varsinkin nykyään monessa hittikappaleessa saatetaan laulaa esimerkiksi seksistä, väkivallasta tai muusta kouluun epäsopivasta temasta. Ranki (2022) on tutkinut opettajan tekemää musiikkinsensuuria yläkoulussa oppilaiden kokemana. Musiikinopettaja joutuu jatkuvasti työssään miettimään mikä ohjelma on soveliaista musiikintunneille. Nykyään monet kappaleet sisältävät esimerkiksi seksuaalisuuteen tai väkivaltaan viittaavia lyriikoita ja näin ollen saattavat olla epäsopivaa ohjelmistoa koulumaailmaan.

Tutkimuksessa on haastateltu nuoria siitä, millaista sensuuria musiikintunneilla harjoitetaan ja tutkimustuloksista nousivat esille juuri muun muassa väkivaltaan tai rasismiin viittaavat lyriikat sekä väkivaltaa sisältävät musiikkivideot. Rap- ja hiphopmusiikin kerrotaan joutuneen useammin sensuurin alaiseksi, koska se sisältää useammin muun muassa kiroiluun viittaavia lyriikoita. Ranki 2022, 56–58.)

2.2 Lukion musiikin opetussuunnitelma

Jos tarkastellaan lukion musiikin opetussuunnitelman historiaa, voidaan havaita merkittäviä muutoksia musiikinopetuksen asemassa. 1970-luvulla lukion lukusuunnitelmassa oli vaihtoehtoisena joko kuvaamataito tai musiikki jokaisella lukioluokalla. Kurssisisällöt olivat laajoja ja tarkasti määriteltyjä. Vuonna 1985 tehtiin muutos kurssimuotoiseen lukioon erilaisin jaksotuksin. Musiikin tuntimäärä säilyi, kaksi kurssia kahdelle ensimmäiselle vuosiluokalle kummallekin. Vuonna 1994 opetussuunnitelman perusteisiin tuli mullistava muutos, koska siinä korostettiin luokattomuutta sekä syventäviä ja koulukohtaisia kursseja. Pakollisia musiikinkursseja oli enää kaksi ja syventävät kurssit mahdollisesti toteutuivat, mutta resurssien mukaan. Vuoden 2003 opetussuunnitelmassa merkittävä huomio oli se, että tuntijaossa musiikkia oli huonoimmillaan vain yksi pakollinen kurssi eli kaikki lukiossa opiskeltava musiikki oli mahdollisesti ohi jo ensimmäisen vuoden aikana. (Kukkula 2009, 70.)

Vuoden 2015 ja vuoden 2019 lukion opetussuunnitelmissa ovat sisällöiltään aika samanlaisia, mutta lukion musiikin kurssien nimet ovat muuttuneet vuoden 2019 opetussuunnitelmaan. Esimerkiksi vuonna 2015 suomalaiseen musiikkiin ja sen sisäisiin osakulttuureihin keskittynyt toinen pakollinen kurssi (Moniääninen Suomi) ei vuoden 2019 lukion opetussuunnitelmassa enää kannaa samaa nimeä. Toinen pakollinen kurssi sisältää kyllä suomalaista musiikkikulttuuria, mutta sisällöissä mainitaan

tämän lisäksi myös oppilaiden omat musiikkikulttuurit. Musiikkitekologinen osaaminen korostuu enemmän vuoden 2019 opetussuunnitelmassa ja oppilaan luova ajattelu on myös isommassa roolissa. (LOPS 2015; LOPS 2019.)

Vuoden 2019 lukion opetussuunnitelmassa musiikin on tarkoitus edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Oppilas syventää myönteistä suhtautumistaan musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun. Lukion musiikinopetuksessa painotetaan musiikillista ilmaisua, mielikuvitusta ja taiteiden välistä työskentelyä. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Musiikin opetus syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Yhteismusisointi vahvistaa vuorovaikutusta ja kommunikointia kehittämällä luovaa ja kriittistä ajattelua. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin opinnoissa ja työelämässä kuin hyvän elämän rakennuspalikoina. (LOPS 2019, 339.)

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen oppimisprosessi kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämiseksi sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Musiikki on yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä, joka kehittää hyvinvointia, eettisyyttä sekä vuorovaikutustaitoja. Opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja vielä kehittämistä vaativat taitonsa. Musiikki edistää mielikuvitusta, ongelmanratkaisukykyä ja uudella tavalla ajattelemista. Musiikin tarkoitus on laajentaa ajattelua esimerkiksi erilaisten konfliktien ja raja-aitojen kohtaamisessa. Musiikin opiskelu syventää ymmärrystä erilaisista kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. (LOPS 2019, 340.)

2.2.1 Musiikin opetuksen tavoitteet ja arviointi

Lukion musiikinopetuksen tavoitteina ovat musiikillinen monipuolisuus, musiikillinen luova ajattelu, musiikin merkitys, musiikillinen vuorovaikutus sekä musiikin oppiminen ja demokratia. Kurssien tavoitteina on kehittää monipuolisesti

opiskelijan laulu-, soitto- ja kuuntelutaidon lisäksi eri kulttuureihin, tyylilajeihin ja historiaan perehtymistä, unohtamatta musiikkiteknologista osaamista. Opiskelija on kiinnostunut musiikista, kokeillen rohkeasti uusia musiikillisia ideoita ryhmässä. Keskenkäisyyden sietäminen osana luovaa prosessia on myös olennainen osa musiikinopetusta. Opiskelija on avoin eri musiikillisia kulttuureja kohtaan ja oppii musiikin kautta suhtautumaan erilaisiin kokemuksiin myönteisesti. (LOPS 2019, 340-341.)

Musiikin opetuksen arviointi tukee opiskelijan osaamisen kehitystä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Opiskelija saa ja antaa palautetta monipuolisesti mikä edistää hänen arviointiaan sekä opintojen edistymistä. Arvioinnin perusteina ovat koko musiikinopiskelun prosessi, työskentelytapojen kehittyminen ja opiskelun tavoitteiden toteutuminen. Arvioinnissa tulee huomioida opiskelijan lähtötaso ja opiskelijan osaamisen ilmentyminen millä tahansa musiikin osa-alueella. Opettajan ei siis tule arvioida opiskelijan musikaalisuutta vaan musiikillista toimintaa koulussa sekä opintojaksojen aikana. (LOPS 2019, 341.)

2.2.2 Lukion musiikin pakolliset opinnot

Lukion musiikin ensimmäinen pakollinen kurssi on kahden opintopisteen laajuinen kokonaisuus, joka kantaa nimeä MU1 Intro – Kaikki soimaan. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan, osaa ilmaista itseään musiikin avulla, osaa ideoida musiikillisesti, tuntien ja syventäen musiikin kuuntelusuhdettaan. Opiskelija ymmärtää musiikkiteknologian peruseräatteen ja miten sitä voi hyödyntää musiikissa sekä ymmärtää mikä merkitys musiikilla on ihmisille ja yhteiskunnalle. Opiskelija osaa myös turvallisen ääniympäristön toteuttamisen. Kurssin keskeiset sisällöt tukevat opiskelijoiden musiikillista kehitystä monipuolisesti. Tehtävät ja ohjelmistot kehittävät äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja, luovaa tuottamista ja taiteellista ilmaisua kannustaen

opiskelijaa pohtimaan musiikin merkitystä eri ohjelmiston avulla. Musiikkiteknologia on kurssin olennainen osa ja mahdollisesti myös konserttikäynnit sekä tutustuminen taide- ja kulttuuripalveluihin sisältyvät kurssiin. (LOPS 2019, 342.)

Lukion musiikin toinen pakollinen kurssi on myös kahden opintopisteen mittainen kurssi, joka jatkaa MU1-kurssin teemoista syventäen niitä eteenpäin. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan itselleen mieluisilla tavoilla sekä kehittää edelleen yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan. Hän osaa analysoida musiikin merkitystä ja kulttuurisia piirteitä ja osaa itse osallistua musiikillisten ideoiden luomiseen. Kurssin ohjelmisto kehittää musiikillisen osaamisen eri osa-alueita, luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua, musiikkiteknologiaa unohtamatta. (LOPS 2019, 342.)

2.2.3 Lukion musiikin valinnaiset opinnot

Lukion kolmas musiikin kurssi on kahden opintopisteen kurssi, jonka tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää musiikin eri kulttuurien kytköksiä toisiinsa tutustuen rohkeasti itselleen vieraisiin musiikkilajeihin ja -kulttuureihin. Hän tunnistaa omat lähtökohtansa ja kulttuurien väliset vastavuoroisuudet sekä niiden haasteet ja mahdollisuudet. Kurssilla työskennellään monipuolisesti eri musiikillisten kulttuureiden parissa. Lukion musiikin neljäs kurssi kehittää opiskelijan luovaa musiikillista osaamista ja vastuunottamista ryhmän musiikillisessa toiminnassa. Opiskelija syventää musiikillista vuorovaikutusta ja vaikuttamista sekä hahmottaa musiikin, eri taiteenlajien ja median suhdetta toisiinsa. Kurssin sisältö painottuu opiskelijälähtöiseen suunnitteluun ja musiikillinen prosessi toteutuu resurssien mukaan. (LOPS 2019, 343.) Tämä lukion viimeinen valinnainen kurssi onkin varmasti paras kurssi toteuttaa oppilaiden omaa ohjelmistovalintaa sekä heidän toiveitaan, koska opetussuunnitelma tätä myös edellyttää. Kurssisisällöissä korostuvat vahvasti oppilaiden oma toiminta sekä vastuu siitä, että sisällöt toteutuvat.

2.3 Musiikkikoulutuksen visio 2030

Musiikki luo elämyksiä, tavoittelee eri tunnetiloja ja luo sillan menneisyyteen ja tulevaan. Musiikki rakentaa identiteettiä, puhuttelee ja laajentaa ihmisen maailmankuvaa. Nämä musiikin lukuisat vaikutukset saivat suomalaiset musiikkikoulutuskentän toimijat lähtemään rakentamaan suomalaisen musiikkikoulutuksen tulevaisuutta vuonna 2019. Tästä syntyi ”Musiikkikoulutuksen visio vuonna 2030”. Musiikin opiskelussa hyödynnetään jo nyt paljon digitaalisia oppimisalustoja ja opiskelu on mahdollista niin lähi- kuin etäopetuksena. Oulun Madetojan musiikkilukion opiskelijoita pyydettiin vastaamaan kolmeen eri kysymykseen visioseminaarin yhteydessä: Millaista musiikin harrastaminen on vuonna 2030, mitä musiikin harrastaminen antaa nuorille verrattuna muihin harrastuksiin sekä millaisia musiikin ammattilaisia ja mitä osaamista tarvitaan vuonna 2030. Nuoret näkevät, että vuonna 2030 musiikkitekniologian käyttö lisääntyy ja virtuaaliset opetustuokiot ja digitaalisuus ovat tärkeässä osassa. Lisäksi musiikin kuuntelu lisääntyy, eri genrejä syntyy ja yhteismusisoinnin merkitys kasvaa. Nuorten mielestä musiikin harrastaminen kehittää yhteisöllisyyttä, yhteistyökykyjä, ryhmässä toimintaa ja kompromissien tekemistä. Musiikkiharrastus myös kehittää luovuutta, tunteiden ilmaisua sekä lisää yleissivistystä ja esiintymiskokemusta. Musiikissa pääsee toteuttamaan itseään ja siitä voi tehdä itselleen ammatin. Nuorten mielestä opettajilta vaaditaan monipuolista osaamista niin musiikista, eri genreistä kuin musiikkitekniologiastakin. (Suomalaisen musiikkikoulutuksen visio 2030, 2, 27, 42–43.)

Visio vuodelle 2030 on, että suomalainen musiikkikoulutus on maailman parasta ja omien tavoitteiden mukainen musiikinopetus ja -harrastaminen on kaikkien saatavilla. Musiikinopetus hyödyntää digitaalisuutta monipuolisesti ja laadukas johtaminen turvaa hyvinvoinnin, jatkuvan oppimisen ja ajantasaisen osaamisen opetus- ja oppimisyhteisöissä. Musiikinopiskelu antaa elämään ainutlaatuisuutta sekä

kehittää tulevaisuudentaitoja. Musiikin hyvinvointivaikutukset tunnetaan laajasti ja koulutusta tuetaan tarvittavin resurssein. Musiikkikoulutuksen rakenteet uusiutuvat, jotta ne vastaavat yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. (Suomalaisen musiikkikoulutuksen visio 2030, 7.)

Musiikkikoulutuksen visiolle vuonna 2030 on ehdotettu lukuisia toimenpiteitä, joilla päästäisiin haluttuun lopputulokseen. Oppilaitosten välinen yhteistyö ja jo aiemmin mainittu digitaalisuuden hyödyntäminen koetaan tärkeinä. Koulutuksen asiantuntijat varmistavat, että varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa vahvistetaan ammattitaitoinen musiikkikasvatus ja kaikilla on mahdollisuus osallistua musiikin taiteen perusopetukseen. Musiikkikoulutuksen toimijat osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun, joka tuo esille musiikkikoulutuksen myönteiset vaikutukset. Musiikin koulutus luo innovatiivisen lapset, nuoret ja perheet yhdistävän verkoston. Koulutusverkostoa ja sen saatavuutta selkeytetään ja musiikkikoulutusorganisaatiot koordinoivat toimintaansa yhdessä laajasti. Säännöllisesti järjestetyt tapahtumat, joihin ammattilaiset, opiskelijat ja harrastajat voivat osallistua, ovat tärkeitä. Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset huolehtivat sekä opettajien että koko henkilöstön jatkuvasta kehitymisestä ja oppimisesta. Musiikin osuutta varhaiskasvatuksen ja peruskoulun opettajakoulutuksessa tulee vahvistaa. Yhteistyöllä saadaan hankittua tarvittavat tilat, laitteet ja tekninen tuki. Musiikin koulutuksen toimijat kehittävät yhdessä musiikkikoulutusta ja resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä. (Suomalaisen musiikkikoulutuksen visio 2030, 19–32.)

3 MOTIVAATIO

Motiivi on toiminnan peruste aloittaa, lopettaa tai jatkaa jotakin. Motiiviin tarvitaan joku, joka motivoituu ja kohde, joka motivoi. Motivaatio koostuu eri motiiveista, joista osa on tiedostettavia ja osa tiedostamattomia. (Kosonen 2010, 296.) Ihmiset hakeutuvat erilaisiin tilanteisiin, ympäristöön ja toimintoihin. Asiat ja tapahtumat herättävät erilaisia tunteita, tavoitteita ja toiveita eivätkä ole yhdentekeviä. Psykologiassa tätä kuvataan motivaatioksi. (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 9.) Olemme motivoituneita, kun haluamme sosiaalista hyväksyntää (Hallam, 2009, 285). Motivaatio tekee sekä opettamisesta että oppimisesta miellyttävämpää ja ennen kaikkea tuottoisampaa. Ilman motivaatiota, oppimisesta tulee ylitsepääsemätön prosessi (Miletic 2008, 22.) Kun opiskelija esimerkiksi lopettaa harjoituksen onnistuneesti, sillä on suora vaikutus itsetuntoon ja motivaatioon opiskella kyseistä asiaa (Hallam 2009, 286). Monet elämän ongelmat juontavat juurensa motivaatiosta. Esimerkiksi jos oppimismotivaatio on vähäistä, sillä on haitallisia vaikutuksia työelämässä, koulussa tai opiskelussa. (Salmela-Aro ym. 2017, 9.) Kun oppitunti on mielenkiintoinen ja oppimiskokemus positiivinen, on oppilaskin silloin motivoituneempi. Oppilaille kannattaa tarjota mahdollisuuksia, mutta myös muistaa kontrolloida ja pitää rajat opetuksessa. (Kaikkonen ym. 2020, 19.)

Motivaation teorioista suosituin on Decin ja Ryanin itsemääräämisteoria, jonka keskeinen viesti on se, että ihmiset motivoituvat saadessaan päättää itse tekemisistään. Toinen teoria on Ecclesin odotusarvoteoria, jonka mukaan ihminen panostaa tehtävään ja suoriutuu siitä menestyksekkäästi, jos hän uskoo pärjäävänsä siinä. Kolmas on Nichollsin, Dweckin ja Pintrichin tavoiteorientaatioteoria, jonka mukaan yksilöt motivoituvat tehtäväsuuntaisesti tai minäsuuntautuneesti. Tehtäväsuuntautunut oppija kiinnostuu itse tehtävästä, kun taas minäsuuntautunut oppija on

kiinnostuneempi näyttämään omaa paremmuuttansa jossakin tehtävässä muihin verrattuna. (Salmela-Aro ym. 2017, 14–15.)

3.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Sisäinen motivaatio tarkoittaa sitä, että oppiminen ja kehittyminen itsessään koetaan palkitsevana. Ensimmäiselle luokalle tullessaan opiskelijan sisäinen motivaatio on usein korkea, mutta useiden tutkimusten perusteella se alkaa laskea kolmannelta luokalta alkaen. Opettajalla on tärkeä rooli motivaation ylläpitämisessä. Ulkoinen motivaatio käsittää arvosanat, opettajan antaman hyväksynnän ja koulun ulkopuolisten vaatimusten täyttämisen esimerkiksi ulkopuolelta saavan palkkion. (Virolainen ym. 2018, 62–63.) Jokin käytös voi olla samaan aikaan sekä sisäisesti että ulkoisesti motivoitunutta. Esimerkiksi kirjan lukeminen siksi, että se on mielenkiintoinen, on sisäisesti motivoitunutta ja kirjan lukeminen siksi, että se on kotiläksynä, on ulkoisesti motivoitunutta. (Hidi 2000, 316.) Sisäisen motivaation kohdistaminen tavoitteisiin edistää niitä paremmin ja parantaa hyvinvointia ja tyytyväisyyttä. Ulkoisesti motivoitunut tavoite ei välttämättä täyty ja siitä luovutaan helpommin vastoinkäymisten yllättäessä. (Vasalampi ym. 2014, 14.) Tirri, Kuusisto ja Laine (2018, 66) viittaavat Dweckin (2000; 2006; 2016) teoriaan siitä, että motivaatiota ja toimintaa ohjaa kaksi erilaista ajattelutapaa: kasvun ajattelutapa ja muuttumaton ajattelutapa. Tehtävän vaikeutuessa osa motivoituu entistä enemmän kuin taas osa lamaantuu ja alkaa vältellä kyseistä tehtävää. Muuttumaton ajattelutapa saa peittelemään virheitä ja kaunistelemaan tilannetta, etsimällä syyllistä itsestä tai muista kun taas kasvun ajattelutapa johtaa rehellisyyteen siitä, että virheet ja epäonnistuminen saa kehittymään ja oppimaan lisää. Kasvun ajattelutavassa epäonnistuminen on pikemminkin välttämätöntä oppimisen kannalta. Muuttumaton ajattelutapa taas lamaannuttaa ja saa ajattelemaan olevansa kyvytön johonkin asiaan. (Tirri ym. 2018, 66–67.)

Sosiaalinen ympäristö on erittäin tärkeä yksilön motivoitumisen kannalta eli ympäristö vaikuttaa joko suoraan tai välillisesti hänen toimintaansa. Esimerkiksi perhe, opettajat, ystävät tai työyhteisö vaikuttavat suoraan yksilön motivaatioon. Itsemääräämisteorian mukaan sosiaalinen ympäristö, joka tukee hyvin yksilön psykologisia tarpeita, vaikuttaa myös suoraan sisäiseen motivaatioon, hyvinvointiin, energisyyteen ja aktiiviseen itseohjaukseen. Nämä taas vaikuttavat suoraan siihen miten sinnikäs ja luova yksilö on ja miten hyvä suoritus yksilöllä tulee olemaan. (Salmela-Aro ym. 2017, 59.)

3.2 Motivaatio musiikin opiskelussa

Jokaisella opiskelijalla saattaa olla hyvin eri motiivit musiikin suhteen. Joillekin se saattaa olla rakas harrastus, jollekin toiselle vaan yksi oppiaine muiden joukossa. Jollekin musiikillinen osaaminen saattaa olla pitkään haaveiltu taito, jota haluaisi oppia paremmin. Tämä saattaakin olla haaste isossa koululuokassa, jossa osa opiskelijoista on motivoituneita ja osa osittain tai ei lainkaan. Tykkyläinen (2007) on tutkinut nuorten bändisoiton motivaatiota ja sen liittymistä nuorten kasvuun ja identiteetin rakentumiseen. Tutkimuksessa on haastateltu kahta bändiä, jonka soittajat ovat pääosin 9-luokkalaisia. Soittamisen ilo ja elämys ovat isossa osassa bändien vastauksissa, kun heiltä on kysytty mitä he saavat soittamisesta ja miksi he jaksavat soittaa. Soittamisessa kehittyminen, tavoitteiden saavuttaminen sekä esiintyminen nousevat myös vastauksista esiin. Molemmat bändit soittivat itse valittuja kappaleita, mutta myös kappaleita, joita pyydettiin esittämään koulun tilaisuuksissa. Toinen bändeistä myös mainitsi, ettei kappaleilla ollut niin merkitystä vaan sillä, että pääsi soittamaan. Musiikkilajeista mieluisiksi nousivat pop/rockmusiikki ja musiikiksi, joita ei haluttu soittaa nousivat toisessa bändissä rap, heavy, ”örinämusiikki”, konemusiiikki sekä trance ja toisessa bändissä taas rap ja humppa. Valituista kappaleista nousivat esille sopiva taso, että sitä voi soittaa, kappaleen tunnevaikutukset ja ylipäänsä se, että kappaleen

pitää iskeä jotenkin. Suurimmat elämykset syntyivät itselle tärkeiden kappaleiden parissa ja tunteiden ilmaisu oli tärkeää esiintymistilanteessa. (Tykkyläinen 2007, 47–51.)

Kuten Ahonenkin (2004, 7) mainitsee, musiikkia saatetaan ajatella viihteenä tai emotionaalisenä elämyksenä. Musiikilla on emotionaalisten vaikutusten lisäksi myös kognitiivisia ja fyysisiä vaikutuksia. Myös mielentila vaikuttaa merkittävästi oppimiseen. Kasvumielentilassa olevat opiskelijat uskovat oppivansa asiat, vaikka se veisikin aikaa ja tulisi myös epäonnistumisia (Virolainen ym. 2018, 46). Olen musiikkia opiskellessani monta kertaa kokenut epäonnistumisia, esimerkiksi vaikean kappaleen tai uuden instrumentin oppimisen suhteen. Kitara on ollut minulle vieraampi soitin ja olen osannut soittaa sillä vain ihan alkeita. Aloittaessani kitaratunnit koin monesti epäonnistumisen tunteita, koska jokin sointu tai ylipäänsä uusia asioita ei tuntunut onnistuvan. Kärsivällisesti harjoiteltuani huomasin, että soittaminen alkoi sujua, vaikka se vaatiikin ensin monia epäonnistumisia ja hieman turhautumisenkin tunteita.

Keskeisiä elementtejä kasvumieltä tukevassa oppimisympäristössä ovat pelosta vapaa ilmapiiri, virheiden pelkäämättömyys, luottamus ja positiivinen suhde opettajan ja oppilaan välillä. Suljettu mielentila pelkää epäonnistumista. Sen omaavat puhuvat usein, että eivät ole hyviä jossain asiassa. Kasvumielentilassa olevat henkilöt taas eivät koe sen hetkistä taitoa lopullisena kykynä, vaikka heillä olisikin siinä haasteita. Suljetun mielentilan omaavat eivät ole hyviä arvioimaan kykyjään, kun taas kasvumielentilassa olevat osaavat arvioida kykynsä ja missä he voivat kehittää itseään. Usein suljetussa mielentilassa olevat henkilöt ovat kertoneet, että heidän ajattelutapansa ovat peräisin heidän lapsuudestaan. (Virolainen ym. 2018, 46–47, 58–59.) Tästäkin voi päätellä, että vanhempien ja opettajien kannustus on todella tärkeää ja ettei lapsen tai nuoren tarvitse pelätä epäonnistumisia vaan jokainen voisi rohkeasti heittäytyä esimerkiksi musisoimaan, vaikka taustaa musiikin parissa ei olisikaan.

Soittajakohtaisen motivaation määritelmä pitää aina tehdä yksilön oman elämäntilanteen ja -vaiheen mukaan. Motiivit jaetaan sisäisiin ja ulkoisiin motiiveihin sen

perusteella lähteekö motiivit yksilöstä itsestään vai yksilön ulkopuolelta. Tärkeimpiä motivaatioita ovat musiikilliset motiivit, joissa merkittävimpinä nousevat esiin kiinnostus musiikkiin, soittamisen ilo ja musiikista saatavat elämykset. Toinen tärkeä motiiviryhmä on suoritus- ja saavutusmotiivit, kokemus siitä mihin pystyy ja mitä hallitsee. Opiskelijan tuntema velvollisuus itseään ja omia tavoitteitaan kohtaan on tärkeää. (Kosonen 2010, 303–304.) Usein ajatus soittoharrastuksen aloittamisesta tulee lapsen vanhemmilta, ja vanhemmat tukevat lapsen motivaatiota soittamiseen. Ensimmäinen haaste tulee kuitenkin eteen, kun lapsi huomaa, että instrumentin hallinta erinomaisesti vaatii paljon harjoittelua, aikaa ja vaivaa. (Comeau 2019, 705.) Toisaalta liian innokkaat ja painostavat vanhemmat saattavat aiheuttaa sen, että lapsi ei enää jaksakaan opiskella musiikkia (Ahonen 2004, 146). Musiikin oppimisessa tärkeää on myös kappaleiden mielekkyys, joka vaikuttaa paljon motivaatioon. Veijonen (2021) on tutkinut työssään kitaraoppilaiden toiveiden ja tavoitteiden vaikutusta opiskelumotivaatioon ja tutkimuksessa on kysytty muun muassa sitä millaista musiikkia oppilaat haluaisivat oppia soittamaan. Vastauksista nousivat esille mm. ”tunnarit”, blues, rock, neoklassinen, balladit, lastenlaulut ja pop/rap. Kappaletoiveet painottuvat selkeästi kevyeen musiikkiin. (Veijonen 2021, 43.)

Miten motivoida opiskelijoita opiskelemaan musiikkia, jos esimerkiksi koululuokassa moni opiskelija kuuntelee vapaa-ajalla ihan erilaista musiikkia kuin koulussa soiteetaan? Tähänkin asiaan pureudutaan teettämässäni kyselyssä, jonka vastauksia esittelen tässä tutkimuksessa. Monilla opiskelijoilla saattaa olla vaikeaa päästä musiikintunteihin mukaan, koska he eivät soita mitään instrumenttia eivätkä toisaalta koe laulamista omakseen. Siinä kohtaa edes oman mielikappaleen soittaminen tunnilla ei välttämättä riitä motivaation lähteeksi. Myös oppilaan oma kokemus siitä missä on hyvä ja mikä on hänelle itselleen mukavaa tekemistä, on tärkeä seikka siinä missä määrin kyseinen oppiaine motivoi oppilasta. Motivaatio ei ole yksiselitteinen asia vaan siinä on lukuisia erilaisia huomioitavia tekijöitä. Opettajalta tarvitaan myös innostavaa otetta, että hän saa opiskelijat mukaan soittamaan tai laulamaan ja tekemään yhdessä ilman paineita onnistumisesta tai epäonnistumisesta. Suomessa

opetussuunnitelma antaa aika paljon vapauksia opettajille valita opetuksen sisältöjä ja menetelmiä (Juuti & Lavonen 2018, 204). Opettajalta edellytetään joustavuutta, innostuneisuutta ja myönteistä asennetta ilman ennakkoluuloja, jotta hän saa motivoitua opiskelijoita soittamaan ja laulamaan (Kaikkonen ym. 2020, 19).

Oppiminen on yhdessä tekemistä varsinkin musiikintunneilla, missä musisoidaan yhdessä ja ryhmädynamiikka onkin tärkeää, jotta musiikin oppiminen on mielekästä ja tehokasta. Yhdessä tekeminen saattaa lisätä motivaatiota luokassa, mutta se saattaa olla vahvuuden sijaan myös haaste joissakin tapauksissa. Järvenoja, Kurki ja Järvelä (2018, 147–148) kirjoittavat, että jokaisella opiskelijalla saattaa ollakin eri uskomukset, tavoitteet tai kiinnostuksen kohteet, ja tämä saattaa aiheuttaa ristiriitoja. Jos ryhmän jäsenet eivät itse ylläpidä motivaatiota, ei oppimisessa käytetä kaikkea potentiaalia. Ryhmäpaine vaikuttaa myös siihen, miten musiikkiin suhtaudutaan julkisesti ja yksityisesti. Ahonen (2004, 147) viittaa Finnäsin (1989) tutkimukseen siitä miten yläasteikäiset oppilaat arvioivat klassista, kansanmusiikkia ja popmusiikkia julkisesti ja yksityisesti. Oppilaiden suhtautuminen klassista ja kansanmusiikkia kohtaan oli kielteisempi luokkatovereiden läsnäolossa kuin yksityisesti ja popmusiikista annettiin myös julkisesti korkeampia arvioita. Musiikkia arvioidaan jatkuvasti niin yksityisesti kuin julkisesti ja tähän kontekstiin usein liittyykin se, että jotain musiikkia pidetään huonona musiikkina. Huonoa musiikkia ei ole olemassa vaan musiikista tulee huonoa ainoastaan arvioivassa kontekstissa. (Frith 2004, 19).

4 NUORTEN SUHDE MUSIIKKIIN

4.1 Identiteetti

Identiteetti tulee latinankielisistä sanoista *identitas* tai *idem*, joka tarkoittaa samaa, samanlaisuutta ja yhtäläisyyttä (Helle 2016, 5; Joensuu 2011, 11). Identiteetti on monimutkainen termi, jolla on monia määritelmiä ja merkityksiä, joten siksi sen määrittely onkin usein hankalaa. Identiteetti on ymmärrys siitä, keitä me olemme ja keitä muut ovat. (Hopkins 2010, 6.) Identiteetti viittaa siihen, miten yksilö kokee itsensä, mihin hän uskoo ja mitä hän tekee (Helle 2016, 16). Joensuu (2011) viittaa Marcian teoriaan siitä, että identiteettiä voidaan etsiä vuosia, mutta muodostaa vasta murrosiässä. Identiteetti on kokemus siitä, että sisäiset tarpeet, kyvyt ja itsestä tehdyt havainnot sopivat yhteen. (Joensuu 2011, 13.) Nuoren käsitys itsestä rakentuu vähitellen aikuisiän identiteetiksi. Nuoret pohtivatkin monia minuuteen ja identiteettiin liittyviä kysymyksiä, kuten arvoja, kehonkuvaa, tulevaa ammattia tai opiskelupaikkaa. Nuoruudessa kehitys, haasteiden kohtaaminen ja valmistautuminen aikuisuuden mukana tuomiin rooleihin ja vastuuseen on itsessään vaativaa, joten tässä vaiheessa sosiaalinen tuki, selviytymiskäyttäytymisen hallinta, hyvä itsetunto ja itsehallinta ovat tärkeitä. (Saarikallio 2011, 221.)

Musiikilla on katsottu olevan tärkeä rooli identiteetin muodostumisessa. Esimerkiksi pukeutumistyyli tai poliittiset uskomukset saattavat saada vaikutteita tietyn artistin musiikista. Musiikkimaulla on tärkeä rooli ystäväporukoiden muodostumisessa ja niiden ylläpitämisessä. (MacDonald, Hargreaves & Miell 2009, 463.) Musiikilla on yhteys

moniin nuorten elämän askarruttamiin kysymyksiin ja esimerkiksi populaarimusiikin lyriikat kuvaavat nuorten pohtimia asioita kuten itsenäisyyttä, rakkautta tai arvoja. Musiikki voi tukea identiteetin rakentumista, koska nuorilla identiteetin kokemus on usein epävarmaa jatkuvien muutosten vuoksi. Musiikin kautta nuoret voivat työstää identiteettinsä osa-alueita, vahvistaa itseymmärrystään ja itsetuntemustaan sekä tukea jo olemassa olevaa identiteetin vahvistamista, esiintuomista ja ilmaisemista. (Saarikallio 2011, 222, 224.)

Puhuttaessa musiikillisestä identiteetistä, on tehty karkeasti jako kolmeen eri ryhmään, jotka ovat ihmissuhteiden, mielialan ja identiteetin hallinta. Musiikilliset mielitykset hallitsevat sitä mihin ryhmään kuuluu tai ei kuulu, mikä korostuu erityisesti teini-iässä. Musiikilla on vaikutus mielialaan ja sen säätelyyn sekä identiteetin luomiseen ja sen kehittymiseen. Useimmilla ihmisillä on mielipide siitä mikä musiikki on hyvää tai huonoa, riippumatta heidän musiikillisesta osaamisestaan. (MacDonald, Hargreaves & Miell 2002, 5, 11.) Musiikkiin suhtautuminen vaihtelee paljon nuorilla: jotkut suhtautuvat musiikkiin myönteisesti, joillakin suhtautuminen taas on kielteinen ja musiikintunnit saattavat tuntua vaan pakollisilta. Pellinen (2018) on tutkinut millaisia musiikillisia identiteettejä 15–16-vuotiailla nuorilla on. Tutkimuksen tavoitteena on ollut selvittää, miten nuorten identiteetti on rakentunut ja mikä merkitys musiikkikasvatuksella on ollut siinä. Monelle musiikintuntien sisältö vaikuttaa merkittävästi motivaatioon musiikkia kohtaan. Musiikillinen identiteetti jaetaan Pellisen (2018, 72) tutkimuksessa neljään tyyppiin: monipuolisiin musiikkiharrastajiin, kokonaisvaltaisiin kuuntelijoihin, musiikin arkikäyttäjiin sekä musiikin välttelijöihin.

Pellisen (2018, 78–79) tutkimuksen perusteella musiikkia harrastavat nuoret käyttivät musiikkiin eniten aikaa. Laulamisen ja soittamisen lisäksi he myös kuuntelivat musiikkia paljon. Tulosten perusteella nämä nuoret omasivat kaikista monipuolisimman musiikkimaun ja luultavasti musiikkiharrastus oli tarjonnut heille mahdollisuuksia tutustua eri musiikkityyleihin. Suurin identiteettityyppi tutkimuksen perusteella oli kokonaisvaltaiset kuuntelijat ja se kuvaa musiikinkuuntelun olevan todella tärkeää

nuoren elämässä. He eivät kokeneet musiikkia harrastuksena vaan rinnastivat sen enemmän musiikin soittamiseen. Kokonaisvaltaisilla kuuntelijoilla oli negatiivisia kokemuksia musiikintunneista, ja he kokivat soittamisen opetteluun raskaaksi. Pellinen (2018) mainitsee mahdollisina huonoina kokemuksina esimerkiksi oppilaiden suoritusten vähätteleminen, laulukokeet tai sen, ettei musiikintunneilla ole välttämättä tarjottu oppilaille mahdollisuutta soittaa. Musiikin arkikäyttäjät ja musiikin välttelijät sen sijaan eivät juurikaan kuluttaneet musiikkia ja välttelijöiden elämässä musiikki ei merkinnyt mitään. Suhtautuminen musiikintunteihin oli neutraali eikä heidän mielestään musiikki ollut mitenkään erityistä. (Pellinen 2018, 79.) Musiikkiin suhtautuminen saattaa vaihdella mielialojen, vuorokaudenajan, sosiaalisen tilanteiden tai muiden olosuhteiden mukaan. Joillakin ihmisillä musiikilla on suurempi rooli identiteetissä kuin toisilla. (MacDonald ym. 2002, 11,15.)

4.2 Musiikillinen minäkäsitys ja musiikkimaku

Anttila & Juvonen (2002, 56) viittaavat Tulamon (1993) määrittelemään kolmeen musiikillisen minäkäsityksen pääulottuvuuteen, jotka ovat tiedostettu musiikillinen minäkäsitys (millainen kokee olevansa), musiikillinen ihanneminäkäsitys (millainen haluaisi olla) sekä musiikillinen toveriminäkäsitys (millaisena uskoo muiden näkevän hänet). Musiikillinen minäkäsitys tarkoittaa yksilön käsitystä musiikillisista edellytyksistään, toiminnastaan ja musiikillisista ominaisuuksistaan. Tiedostetun musiikillisen minäkäsityksen rinnalle kehittyy musiikillinen ihanneminäkäsitys eli kuva siitä minästä, joka on tarkoitus olla. Musiikillinen toveriminäkäsitys muotoutuu vähitellen, kun yksilö alkaa huomata millainen musiikillinen käsitys muilla ihmisillä hänestä on. Tiedostettu musiikillinen minäkäsitys muodostuu joko myönteiseksi tai kielteiseksi, riippuen suuresti ympäriltä saatavasta palautteesta. Myönteinen musiikkikäsitys ohjaa luottamaan itseensä erilaisissa musiikillisissa vuorovaikutustilanteissa. Negatiivisen musiikkikäsityksen omaava taas kokee, ettei häntä hyväksytä tai ettei hän kelpaa.

Näin ollen toveriminäkäsitys on suoraan yhteydessä yksilön omaan musiikilliseen minäkäsitykseen. Musiikillisen minäkuvan yksi tärkeimmistä tekijöistä on yksilön vähitellen kehittyvä musiikkimaku. (Anttila & Juvonen 2002, 56–59.)

Jo lapsena opitaan monia musiikkiin liittyviä kysymyksiä: Mitä on musiikki? Miksi ja milloin on musiikkia ja mikä sen tehtävä on? Musiikkimaun määrittäminen käsitteenä on toisaalta hankalaa. Maku liittyy jokaisen yksilön omaan kokemukseen ja musiikilliseen skeemarakenteeseen. (Anttila & Juvonen 2008, 44–45.) Musiikkimaussa musiikin lajit, genret, tyylipiirteet ja musiikkiin liittyvät yksilön tekemät valinnat konkretisoituvat. Musiikkimaku siis luokittelee, arvottaa ja hahmottaa musiikkia. Musiikki aiheuttaa kuuntelijassaan erilaisia kognitiivisia, emotionaalisia ja asenteellisia prosesseja. Miellyttäväksi tai epämiellyttäväksi koettu musiikillinen ärsyke laukaisee reaktion, jonka ihminen kokee eri tavoin. Lapsuuden musiikillisella ympäristöllä on voimakas merkitys myöhemmälle musiikilliselle kehitykselle ja musiikkimaun muovautuminen korostuu teini-iän jälkeen. Musiikkimaku ja asenteet musiikkia kohtaan voivat siis vielä myöhemminkin muuttua yksilön löytäessä uusia musiikkilajeja ja mielenkiinnon kohteita. Lapsen kasvaessa ja kehittyessä hän omaksuu ympäristöstään erilaisia musiikillisia vaikutteita. Hänelle muodostuu käsitys mikä musiikin tehtävä on, mikä on hyvää ja huonoa musiikkia eli mikä musiikin merkitys on ylipäänsä. (Anttila & Juvonen 2008, 47–50.)

Miksi eri ihmiset pitävät erilaisesta musiikista, on kysymys, jota musiikkipsykologiassa ja muissakin psykologian tieteenaloissa on tutkittu paljon (Schäfer & Sedlmeier 2009, 487). Populaarimusiikki vaikuttaa merkittävästi nuorten kehitykseen ja elämään, joten sen huomioonottaminen musiikinopetuksessa on tärkeää. Opettajan vähättelevä suhtautuminen oppilaan musiikkimakuun voi olla haitallista ja aiheuttaa ristiriitoja. (Juvonen 2000, 17.) Ihminen kuulee musiikkia kaikkialla: televisiossa, radiossa, koulussa, sukujuhlissa tai vaikkapa julkisessa kulkuneuvossa. Uusia musiikkilajeja syntyy jatkuvasti ja musiikki muuttaa muotoaan edelleen synnyttäen uusia genrejä ja trendejä. Nykyään suuressa suosiossa oleva rap/hiphop-musiikki olisi muutama

vuosikymmen sitten ollut ihan eri asemassa. Nykyään yhä useamman suusta kuultu lausahdus ”Kuuntelen musiikkia laidasta laitaan” on ihan arkipäivää ja musiikkia ei niinkään välttämättä valita genren perusteella. Harvemmin tulee vastaan ihmisiä, jotka sanovat, etteivät pidä mistään musiikista tai musiikin osa-alueesta.

Musiikkimaku on musiikillisen maailmankuvan ilmentymä, jossa yksilö siivilöi musiikillisen informaation oman musiikillisten kokemustensa kautta. Hän peilaa omia miellelyhtymiään muodostaen niiden perusteella käsityksen erilaisten musiikkilajien ja -tyylien hyväksyttävyydestä ja torjunnasta. (Juvonen 2000, 52.) Musiikkimaku on yksinkertaisesti musiikillisen maailmankuvan ja musiikkikäsitteiden arkielämässä havaittava ilmenemismuoto. Musiikkimaku on musiikintekijän, muusikon ja musiikin kuuntelijan välillä oleva yhdistävä tekijä. Se myös sitoo eri kulttuureja ja sosiaalisia ryhmiä toisiinsa. (Anttila & Juvonen 2008, 43–44.) Musiikkimaku ilmentää ihmisten arvoja ja asenteita (MacDonald ym. 2002, 1). Ihmisten uskomukset, ongelmat ja tarpeet peilautuvat suoraan kuunneltuun musiikkiin (Schäfer ym. 2009, 487). Musiikki tuo ihmiselle iloa, motivaatiota ja kannustusta, mutta se voi aiheuttaa myös pelkoa, ahdistusta ja nostaa negatiivisia tunteita pintaan (Kaikkonen ym. 2020, 13). Musiikilla on suora vaikutus ihmisten tunteisiin ja esimerkiksi joku tietty kappale saattaa muistuttaa jostain aiemmin tapahtuneesta, oli se sitten hyvä tai huono muisto. Musiikin avulla voi ilmaista tunteitaan samoin kuin musiikki voi herättää tunteita ja musiikilliset vahvat kokemukset ovat yhteydessä muihin vahvoihin, jopa mystisiin kokemuksiin (Gabrielsson 2001, 431).

Holtinkoski (2012) on tutkinut nuorten aikuisten musiikkimakua ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Hän on halunnut saada vastauksia erityisesti kysymykseen miksi ihmiset kuuntelevat juuri sitä musiikkia mitä he kuuntelevat. Tutkimukseen vastaajat ovat olleet iältään 22–28-vuotiaita. Vastauksista nousivat esille se, että klassisesta musiikista pitävät vastaajat pitivät metallimusiikkia epämiellyttävänä genrenä ja päinvastoin. Osa vastaajista pitivät rockmusiikkia mieluisana genrenä ja hip hop-musiikkia epämiellyttävänä. Vastaajat perustelevat heille mieluisaa genreä siten, että sen genren

musiikki vaan ”kolahtaa” heihin eniten. Musiikkimaku liittyy tässä yhteydessä musiikillisten kokemusten emotionaalisiin, kognitiivisiin ja asenteellisiin prosesseihin. (Holtinkoski 2012, 10–12.)

Musiikkimaku voi olla jollekin todella henkilökohtainen asia ja sen arvostelu saattaa tuntua pahalta ja henkilökohtaiselta. Toisaalta jollekin saattaa olla vaikeaa kertoa omasta musiikkimausta juuri sen henkilökohtaisuuden vuoksi, varsinkin jos tietää sen eroavan esimerkiksi muun ryhmän musiikkimausta. Isossa luokassa eri musiikkimaut saattavat riidellä toistensa kanssa. Ranki (2022, 47) toteaa, että jos isossa luokassa soitetaan musiikkia, voi oppilaiden reaktioista päätellä pitävätkö he musiikista vai eivät. Opettaja pystyy päättelemään oppilaiden musiikkimakua siitäkin millaista ohjelmistoa he toivovat musiikintunneille soitettavaksi.

4.3 Musiikin asema yhteiskunnassa

Mitä musiikki merkitsee ihmisille ja yhteiskunnalle? Kun olemme jollain tavalla tekemisissä musiikin kanssa, tunnemme, että musiikilla on meille jokin merkitys vaikkakin musiikin merkitys olisi meille henkilökohtainen (Cross & Tolbert 2009, 24). Musiikki on aktiivisesti mukana jokapäiväisessä elämässä esimerkiksi sosiaalisissa tilanteissa, vapaa-ajan vietossa ja kulutustottumuksissa. Musiikkia kuunnellaan juhlissa, ystävien kanssa oleskellessa, herätessä, syödessä, liikunnan aikana tai vaikkapa julkisissa kulkuneuvoissa. (Saarikallio 2010, 279.) Musiikin kuulemiselta on lähes mahdoton välttyä, koska se esimerkiksi vaikuttaa alitajuntaisesti kaupassa ostopäätöksiin tai taustamusiikkina eri mielialoina. Musiikilla on myös terapeuttinen vaikutus, joten sitä käytetään nykyään myös hoitomenetelmänä. Musiikkia voi kuunnella vuorokauden ympäri eri tallennusväleistä. (Juvonen 2000, 34.) Spotifyt yms. suoratoistopalvelut ovat nykyään lähes jokaisen käytössä ainakin jossain määrin, ja musiikki on tärkeä elementti myös mainosten taustamusiikkina. Se, millainen musiikki mainokseen

lisätään, vaikuttaa merkittävästi siihen, miten ihminen mainoksen kokee. Kokeeko hän sen esimerkiksi mielenkiintoisena vai latistaako se hänen mielenkiintonsa mainosta kohtaan kokonaan. Joillekin musiikki edistää oppimista ja esimerkiksi rauhallinen taustamusiikki saa aikaan parempia oppimistuloksia (Virolainen ym. 2018, 131). Musiikki on yhteisöllistä ja synnyttää vuorovaikutusta ihmisten kesken (Kaikkonen ym. 2020, 11). Musiikki tuo ihmiset yhteen, oli sitten kyseessä musiikintunti, yhteinen musisointituokio esimerkiksi vanhusten palvelukodissa, kauppakeskuksessa esiintyvän artistin keikka tai televisiosta tuleva musiikkiohjelma.

Musiikinkulutuksen syistä ja musiikin merkityksestä on tehty lukuisia tutkimuksia tarkastellen musiikkia yksilöllisistä, sosiaalisista ja kulttuurisista näkökulmista. Musiikilla on todettu olevan merkityksiä muun muassa seuraaviin asioihin: kommunikaatio, ryhmäidentiteetti, työmusiikki, nautinto, juhlat ja minuuden ilmaisu. Musiikin kuuntelun on kuvattu esimerkiksi auttamaan rentoutumaan, unohtamaan ajatukset, huolet ja murheet, kuluttamaan aikaa sekä säätelemään ja hallitsemaan tunteita. Musiikillinen toiminta on yksilön psyykkisten päämäärien toteutumista, oli päämäärät sitten tiedostettuja tai eivät. (Saarikallio 2010, 279–280.) Musiikin avulla voi kokea erilaisia tunnetiloja ja se auttaa käsittelemään erilaisia ajatuksia, niin negatiivisia kuin positiivisiakin. Musiikki antaa voimaa ja Saarikallion (2012) sanoin: ”Me voidaan kuulla musiikissa juuri se, mitä sillä hetkellä tarviikin kuulla” (Paaso & Kaski, 2012). Krüger ja Stige (2015) ovat kirjoittaneet artikkelissaan musiikin vaikutuksista nuorten arkielämään ja artikkelissa on haastateltu muutamia nuoria heidän suhtautumisestaan musiikkiin. Kaikki haastatellut nuoret olivat liittäneet musiikin osana yksilöllisiin tarinoihinsa, keitä he ovat, minne he ovat menossa ja mihin he kuuluvat. Esimerkiksi yksi haastatelluista kertoo musiikin olevan hänelle elämä ja kuuntelevansa kaikkea musiikkia ja kaikkialla. Yhdellä haastatelluista musiikki vaikuttaa tunteisiin ja hän kuuntelee eri kappaleita eri tunnetiloissa. Musiikki voi auttaa selviytymään haastavista elämäntilanteista ja sen avulla voi ilmaista tunteita ja ajatuksiaan. Musiikilla voidaan välittää erilaisia tunteita ja musiikkia voidaan käyttää esimerkiksi ajattelun tukena. (Krüger ym. 2015, 111–112.)

Teosto on tehnyt tutkimuksen musiikin kuuntelutavoista ja tutkimus tuottaa pidemmän aikavälin tietoa suomalaisten musiikinkuuntelutapojen muutoksista. Musiikin kuuntelutavat muuttuvat nopeasti noin 13–25-vuotiaiden keskuudessa, kun taas 66–75-vuotiaiden musiikinkuuntelu on konservatiivisempaa. Musiikinkuuntelun päivittäinen keskiarvo vaihtelee 1,5–2 tunnin välillä. Vastaajista 45 % kuuntelee musiikkia taustalla kuunnellen vain puolella korvalla, 35 % kuuntelee melko tarkkaan, vaikka tekeekin jotain muuta samalla ja 20 % kuuntelee keskittyneesti. Tutkimus kertoo keskittyneen musiikinkuuntelun kääntyvän nousuun aiemmasta. Musiikkia kuunnellaan eniten digitaalisista musiikkipalveluista (55 %) ja radiota kuunnellaan eniten autossa. Vertaillessa musiikin kuuntelua eri palveluissa, Spotify on selkeästi suosituin 46 prosentilla, YouTuben ollessa toisella sijalla 34 prosentilla. Myös TikTok, Instagram ja Yle Areena on mainittu tutkimuksessa, mutta niiden osuudet olivat pienempiä. (Tervonen 2022.)

Vuosina 2013–2021 Facebook, YouTube ja Instagram kasvoivat perinteisen median rinnalle ja vuosina 2019–2022 nopeimmin kasvava formaatti oli sosiaalisen median lyhytvideot, erityisesti TikTok (Tervonen 2022). Nykyisin musiikkia tulee vastaan nuorten suosimissa TikTokissa ja Instagramissa, kun erilaisissa lyhytvideoissa musiikkia käytetään taustamusiikkina. Olen itsekin bongannut kyseisistä palveluista monia biisejä, joiden olemassaoloa en ole välttämättä edes tiennyt tai vastaavasti uuden version jostakin ennestään tunnetusta biisistä. Teoston (2022) raportti kertoo, että musiikki leviää sosiaalisen median vaikuttajien kautta, käyttäjien levittäessä videoillaan musiikkia eteenpäin. TikTok tuntuu olevan iso nimi nykyään musiikin mainonnassa, koska Teoston tutkimus kertoo, että kaksi kolmesta TikTok-käyttäjistä nostaa sieltä bongaamiaan biisejä soittolistoilleen. Tutkimuksessa on mainittu yhden nuoren kommentti TikTokista: ”Oikeastaan lähes kaikki musiikki, jota kuuntelen, on tullut joskus TikTokissa vastaan.” Alle 30-vuotiailta on kysytty heidän suhtautumisestaan päivän listamusiikkiin ja heidän mielestään se on menevää, mukaansa tempaavaa ja hauskaa, pop-musiikkia, jonka seassa on rap- ja rockmausteita sekä sanoituksellisesti helppoa

ymmärtää. Yli 30-vuotialta kysyttäessä listamusiikki on ollut heidän mielestään menevää, selkeästi nuorille suunnattua, helposti unohtuvaa ja ylituotettua. (Tervonen 2022.)

Ranki (2022) on kirjoittanut tutkimuksessaan nuorten musiikinkuuntelutottumuksista, haastatellessaan heitä musiikkisensuurista. Tutkimuksesta käy ilmi, että haastateltavista viidellä kuudesta musiikki on kuulunut myös harrastuksena elämään ja musiikin olevan nuorille tapa rentoutua vapaa-ajalla. Nuoret esimerkiksi musisoivat itse ja kuuntelevat musiikkia mm. bussimatkoilla, läksyjä tehdessä ja myös kotiaskareita tehdessä tai kuntoillessa. Musiikki voi olla myös keino irtaantua hetkeksi todellisuudesta ja arjesta. Musiikki auttaa keskittymään ja edistää ongelmanratkaisukykyä. Musiikki on monen elämässä läsnä silloin, kun ollaan yksin, esimerkiksi julkisessa liikenteessä matkustaessa tai rentoutuessa. Nuoret eivät niinkään keskustele musiikkimaustaan toisensa kanssa vaan enemmänkin musiikkia laitetaan vaikka soimaan taustalle sosiaalisissa tilanteissa. Neljä nuorista vastasi valitsevansa musiikin mielialansa perusteella: iloisena energistä ja vihaisena rajumpaa musiikkia. Rauhoittumiseen pyrkivään nuori valitsee mieltä rauhoittavaa musiikkia ja halutessaan viihtyä ja juhlia, valitaan tanssittavaa ja hyvää mieltä tuovaa musiikkia. Suoratoistopalveluissa luodaan monia erilaisia soittolistoja sen mukaan mihin tarkoitukseen musiikki sillä hetkellä sopii. (Ranki 2022, 44–45.)

5 TUTKIMUSASETELMA

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Saavatko oppilaat vaikuttaa musiikintuntien kappalevalintoihin ja kuinka paljon?
2. Miten oppilaiden osallistuminen musiikintuntien ohjelmistovalintaan vaikuttaa heidän motivaatioonsa opiskella musiikkia?

Vastauksia analysoidessa haluan myös selvittää korreloiko musiikin ohjelmistosta pitäminen jotenkin sen kanssa saako itse valita kappaleita musiikintunneille. Olettaisin, että musiikintuntien ohjelmiston tunteminen etukäteen tai ohjelmistosta pitäminen saattaisi olla yhteydessä jotenkin siihen saako valita itse ohjelmistoa musiikintunneille tai kokeeko sen tärkeäksi. Tutkimukseni on määrällinen kyselytutkimus, jossa kysyin kahden eri lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoilta kysymyksiä musiikintuntien ohjelmistoista ja heidän suhtautumisestaan musiikintunteihin. Kyselyssä tutkitaan myös opiskelijoiden musiikkimakua sekä heidän toiveitaan musiikintuntien ohjelmiston suhteen.

5.2 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus vastaa kysymykseen kuinka paljon tai miten usein. Määrällisessä tutkimuksessa tietoa tarkastellaan numeerisesti eli

tutkimustuloksia käsitellään yleensä numeroiden avulla ja tutkimuksen tarkoitus on esimerkiksi selittää, kuvata, vertailla tai ennustaa ihmisiä koskevia asioita. Määrällisen tutkimuksen avainsanoja ovat objektiivisuus, muuttuja ja mittari. Objektiivisuus tarkoittaa sitä, että tutkija ja tutkimustulokset ovat puolueettomia eli tutkija ei vaikuta tutkimustulokseen. Muuttuja on henkilöä koskeva asia esimerkiksi mielipide, ikä tai sukupuoli. Mittarilla tarkoitetaan välinettä, jolla tieto muutetaan määrälliseen muotoon. Mittareina voi toimia kysely-, haastattelu- tai havainnointilomake. (Vilka 2007, 13–14, 26.) Tutkimuksessani ei tulla kertomaan vastaajien ikää, sukupuolta tai muitaakaan henkilötietoja, koska mielestäni se ei ole tutkimustulosten kannalta oleellista.

Tutkimuksessa voi olla sekä laadullisia että määrällisiä piirteitä (Kananen 2011, 15). Kvantitatiivisen tutkimuksen tekijä tarkastelee tutkittaviaan ulkopuolelta, kun taas kvalitatiivisen tutkimuksen tekijä on eräänlainen sisäpiirin tarkkailija (Valli 2018, 20). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tulee tietää mitä mitataan ja tutkimustietoa kerätään yleensä kyselylomakkeella. Tutkimus edellyttää riittävää määrää havaintoyksiköitä, jotta tulokset ovat luotettavia. Määrällisen tutkimuksen on tarkoitus tuottaa perusteltua, luotettavaa ja yleistettävää tietoa. (Kananen 2011, 17–18.) Kvantitatiivinen tutkimus tuntui luontevalta, koska teetän sähköisesti kyselyn enkä kerää mitään henkilötietoja, eli en tule tietämään kuka on vastannut mitään. Tarkastelen siis tutkittavia ja kyselyn tuloksia ulkopuolelta. Kyselylomakkeeni koostuu pääosin valmiista vastausvaihtoehdoista, mutta muutama kysymys on avoin kysymys, joka menee enemmän laadullisen tutkimuksen puolelle.

Avoimet kysymykset ovat oleellisia käyttää silloin, kun vaihtoehtoja ei tunneta tarkkaan etukäteen (Heikkilä 2004, 49). Halusin selvittää kyselyssä myös, millaista musiikkia oppilaat kuuntelevat vapaa-ajalla ja minkä artistin musiikkia he toivoisivat musiikintunneilla soitettavan. Kyselytutkimuksissa on usein mukana myös avoimia kysymyksiä, mutta usein niissä rajataan vastaajan ajatusten suuntaa. Avoimien kysymysten haasteita ovat niiden työläs käsittely ja vastaamatta jättäminen. (Heikkilä 2004, 49.) Täsmensin avoimia kysymyksiä siten, että halusin vastauksissa mainittavan 1–2

artistia tai bändiä, jotta se rajaisi vastaajien ajatusten suuntaa eikä vastauksiksi tulisi esimerkiksi pelkästään genrejä.

Kyselylomake on yksi perinteisimmistä aineistonkeruutavoista ja nykyisin sähköiset kyselyt ovat yhä yleisempiä kerätessä tutkimustietoa. Kyselyä tehdessä tulee olla huolellinen, että kysymykset on hyvin tehty ja muotoiltu. Tulokset saattavat vääristyä, jos vastaaja ei ajattelekaan samalla tavalla kuin tutkija ja ymmärtää kysymyksen eri tavalla. (Valli 2018, 92–93.) Kyselylomakkeen pituutta tulee miettiä huolellisesti, koska liian pitkä lomake saattaa aiheuttaa vastaamisen keskeytymisen (Valli 2007, 104). Pohdin pitkään mitä haluaisin tutkittavilta kysyä ja mietin paljon kysymysten muotoilua. Halusin, että kyselyssä olisi selkeät kysymykset ja vastausvaihtoehdot, jotta kysymyksiä olisi helppo tulkita ja ymmärtää. Kyselylomakkeen alussa kysytään usein taustatietokysymyksiä esimerkiksi sukupuolta, ikää ja koulutusta. (Valli 2007, 103). Kyselylomakkeessani en tule kysymään taustatietoja, koska mielestäni se ei tutkimuksen kannalta ole kovin oleellista enkä haluaisi, että tutkimustulokset olisivat liikaa esimerkiksi sukupuoleen sidonnaisia. Mielestäni ikää ei ole kovin oleellista myöskään kysyä, koska lukion 1. vuosikurssin opiskelijat ovat suurin piirtein samanikäisiä. Kyselytutkimuksessa tutkimusjoukko on yleensä suuri ja suositeltu vähimmäismäärä on esimerkiksi 100 henkilöä. Kyselyssä kaikilta henkilöiltä kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. (Vilkkä 2007, 17, 28.)

Toteutin tutkimukseni kyselytutkimuksena, jossa kysytään lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoilta heidän musiikkimaustaan, motivaatiostaan musiikinopiskelua kohtaan ja siitä saavatko he vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistovalintaan ja kuinka paljon. Olin ensin yhteydessä muutamaa eri lukioon ja saadessani lukioista hyväksynnän tutkimuksen toteuttamiselle, hankin tutkimusluvut kyselytutkimuksen toteuttamiseen. Kyselyssä ei kerätty henkilötietoja eikä mitään muitakaan tunnistetietoja. Kysely oli siis täysin anonyymi ja siinä ei myöskään kysytty missä koulussa oppilaat opiskelevat. Kyselyssä en myöskään kysynyt vastaajien sukupuolta, koska se ei

ollut mielestäni oleellista vastausten kannalta. Kyselyyn vastasi lopulta yhteensä 70 vastaajaa kahdesta eri lukiosta.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen kokonaisluotettavuus muodostuu tutkimuksen reliaabeliuksesta ja validiuksesta. (Vilka 2007, 152). Reliaabelius tarkoittaa sitä, että tutkimus antaa tarkkoja tuloksia, jotka ovat toistettavissa samanlaisin tuloksin. Tämän varmistamiseksi tutkijan tulee varmistaa, että otosjoukko on tarpeeksi suuri ja tiedonkeruu sekä tulosten käsittely tehdään tarkasti. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimus mittaa sitä mitä sen on tarkoituskin mitata, eikä sisällä virheitä antaen keskimäärin oikeita tuloksia. Vastausprosentin tulisi olla korkea ja perusjoukko selkeästi määritelty. Tutkijan tulee osata arvioida kriittisesti tutkimuksen luotettavuutta ja tuoda esille mahdollisia epäkohtia, jotka alentavat luotettavuutta. (Heikkilä 2014, 11–15.) Tutkimukseeni osallistui kaksi eri lukiota, joten tämän perusteella ei voi tehdä yleistyksiä tai johtopäätöksiä siitä, miten oppilaiden osallistuminen musiikintuntien kappalevalintoihin vaikuttaa heidän motivaatioonsa opiskella musiikkia tai siitä miten paljon oppilaat saavat vaikuttaa musiikintunneilla ohjelmistoon. Tutkimukseni vastaukset ovat kuitenkin suuntaa antavia ja herättävät ajatuksia siitä, miten kyseiset asiat saattavat ilmentyä lukion musiikinopetuksessa ja miksei peruskoulussakin. Otosjoukko on kohtuullinen, mutta melko pieni ($N = 70$), joten sen perusteella ei voi tehdä johtopäätöksiä laajemmalla tasolla. Lisäksi tutkimukseen ei osallistunut musiikkipainotteisia lukioita, joten sekin varmasti olisi muuttanut tutkimustuloksia.

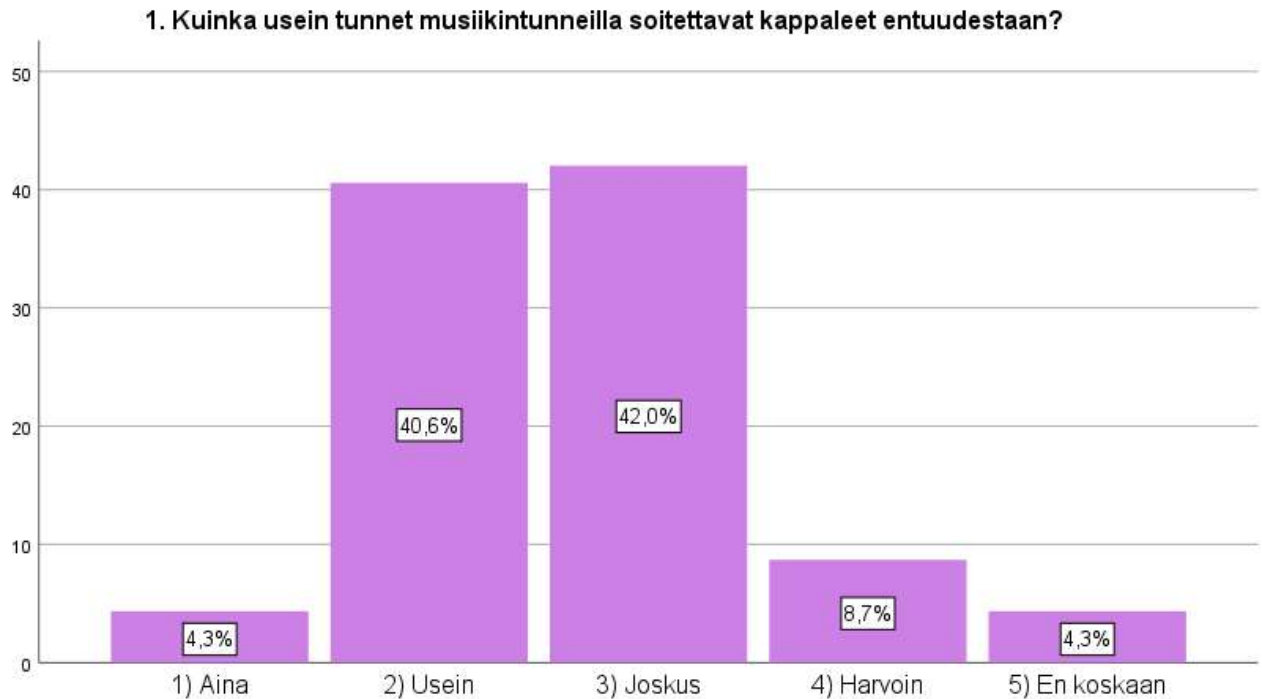
Halusin suunnata kyselyn lukion ensimmäiselle vuosikurssille myös sen vuoksi, että tutkimuksessani halusin tuoda esille myös sitä vaikuttaako musiikintuntien ohjelmisto siihen, aikooko valita musiikkia valinnaisaineeksi lukiossa. Lisäksi lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoilla musiikin kurssi on pakollinen, joten

valinnaisryhmiltä kysyessäni tulokset olisivat olleet todennäköisesti erilaisia. Valinnaiskursseilla koko ryhmän motivaatio saattaa olla korkeampi, koska kurssit on erikseen valittu kurssitarjonnasta. Tällöin oletus on, että musiikkiin on jonkinlainen kiinnostus ja motivaatio.

5.4 Tutkimustulokset

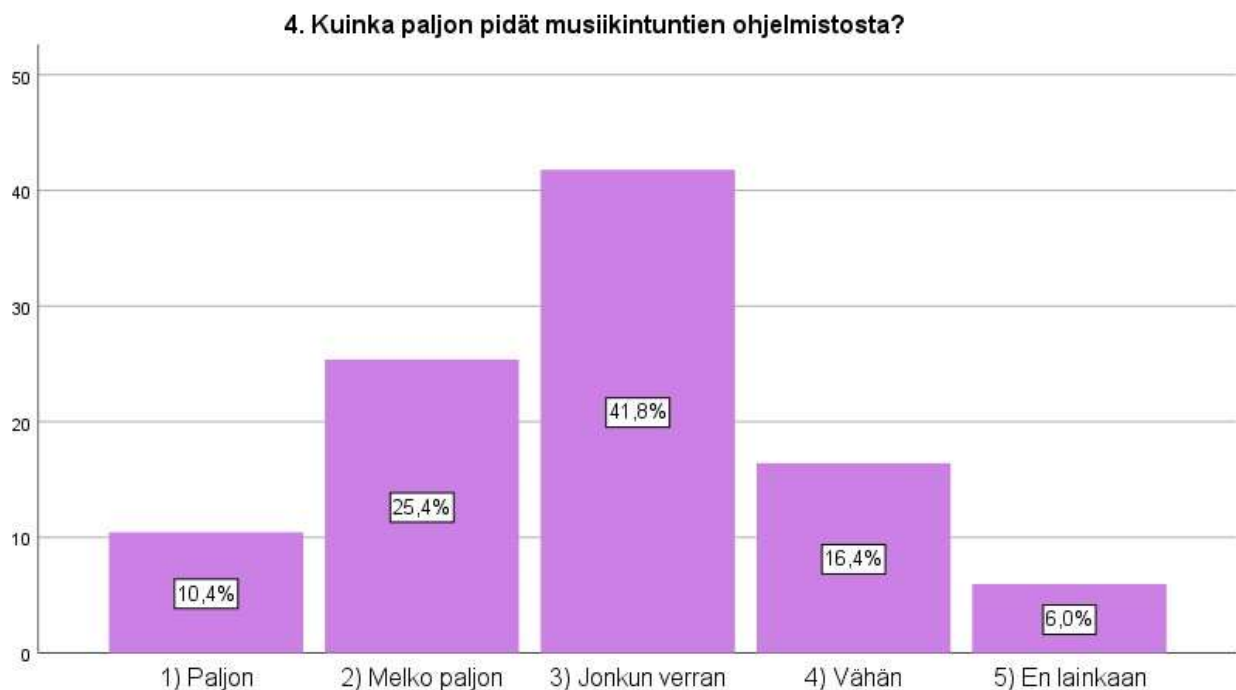
Kyselylomakkeella saatavia tuloksia analysoitiin kuvailevalla tilastoanalyysillä. Lisäksi analysoinnissa tutkittiin miten eri kysymysten vastaukset korreloivat toisiensa kanssa. Vastausten keskiarvot on myös laskettu jokaisen kysymyksen kohdalla. T-testiä käytettiin analysoitaessa vaikuttaako musiikin harrastaminen vapaa-ajalla jotenkin siihen, miten kysymyksiin on vastattu. Olen valinnut vastausten esittelyyn neljä teemaa, joista ensimmäisessä käsitellään musiikintuntien ohjelmiston tuntemista ja sitä, miten paljon oppilaat pitävät musiikintunneille valikoituneista kappaleista. Lisäksi ensimmäisessä luvussa esitellään tuloksia siitä, onko opetussuunnitelma ja sen vaikutukset musiikintuntien ohjelmistovalintaan oppilaille tuttuja eli miksi kyseiset kappaleet on valittu musiikintunneilla soitettaviksi. Toinen luku käsittelee musiikin ohjelmiston vaikutuksia motivaatioon ja kolmannessa luvussa pureudutaan musiikin harrastajien ja ei-harrastajien väliseen eroon vastauksissa. Neljännessä luvussa tarkastelen korreloiko musiikintuntien ohjelmistoon vaikuttaminen jotenkin motivaatioon tai onko musiikintuntien ohjelmistosta pitäminen yhteydessä jotenkin siihen, saako itse valita ohjelmistoa musiikintunneille.

5.4.1 Musiikintuntien ohjelmisto, sen mielekkyys ja ero omaan musiikkima-kuun

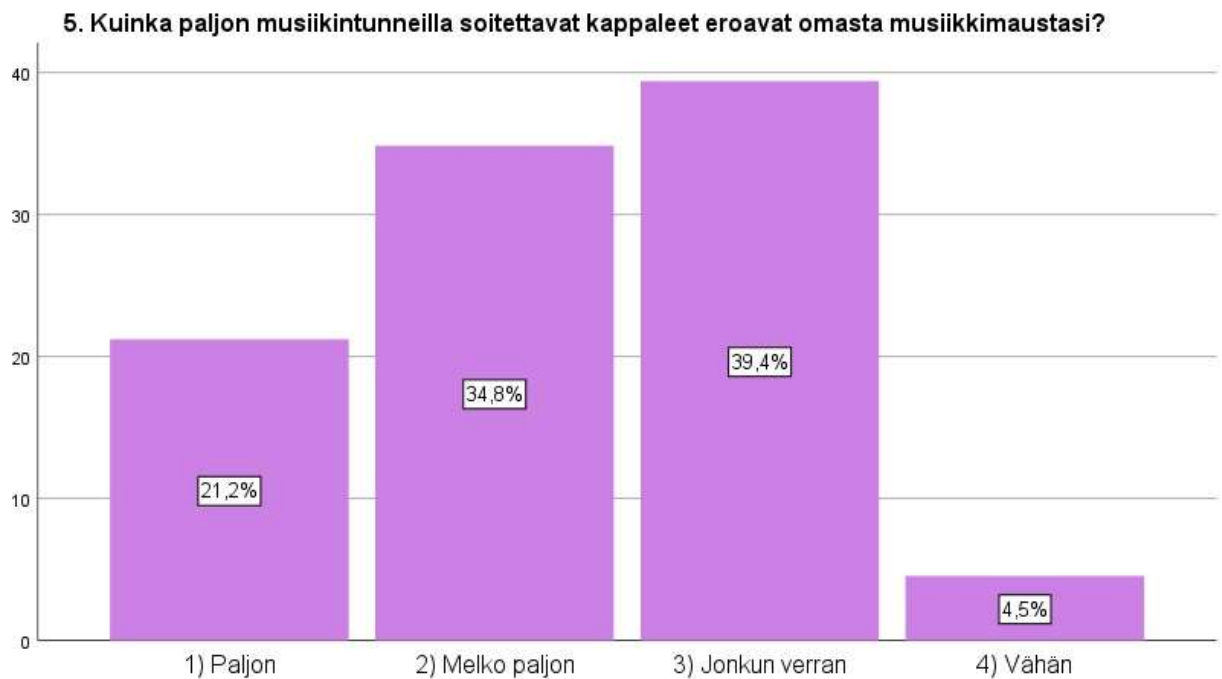
Kuvio 1 Kuinka usein oppilaat tuntevat musiikintunneilla soitettavat kappaleet

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin kuinka usein oppilaat tuntevat musiikintunneilla soitettavat kappaleet ja 29 vastaajaa eli 42 % vastaajista vastasi, että tuntevat kappaleet joskus. Toiseksi eniten valittiin vaihtoehto usein (40,6 %) ja selkeästi vähemmän oli vastattu harvoin (8,7 %), aina (4,3 %) ja en koskaan (4,3 %). Keskiarvo vastauksissa oli 2,68 eli lähellä vastausvaihtoehtoa "joskus".

Kuvio 2 Musiikintuntien ohjelmiston mielekkyys

Musiikintuntien ohjelmisto on jonkun verran suurimman osan mieleen (28 vastaajaa) eli vastaajajoukosta 41,8 % kokee, että he pitävät kappaleista ainakin osittain. Toiseksi eniten on vastattu melko paljon ja vähiten en lainkaan (keskiarvo = 2,82). Kysyin myös oppilailta millaista musiikkia he kuuntelevat vapaa-ajalla. Kysymys oli avoin kysymys, johon toivoin 1–2 konkreettista esimerkkiä jostain artistista tai bändistä. Kysymykseen oli vastannut 68 henkilöä ja vastauksissa oli paljon hajontaa. Vastausten perusteella ei voi tehdä mitään selkeää linjausta siitä mitä genreä vastaajat kuuntelevat eniten. Vastauksissa mainittiin muutamia artisteja useampaan kertaan ja niitä olivat Gettomasa (8), The Weeknd (8), ibe (3) ja Lana Del Rey (3). 6 vastaajaa ei kuuntele mitään tiettyjä artisteja ja 1 on vastannut, ettei kuuntele musiikkia vapaa-ajalla.

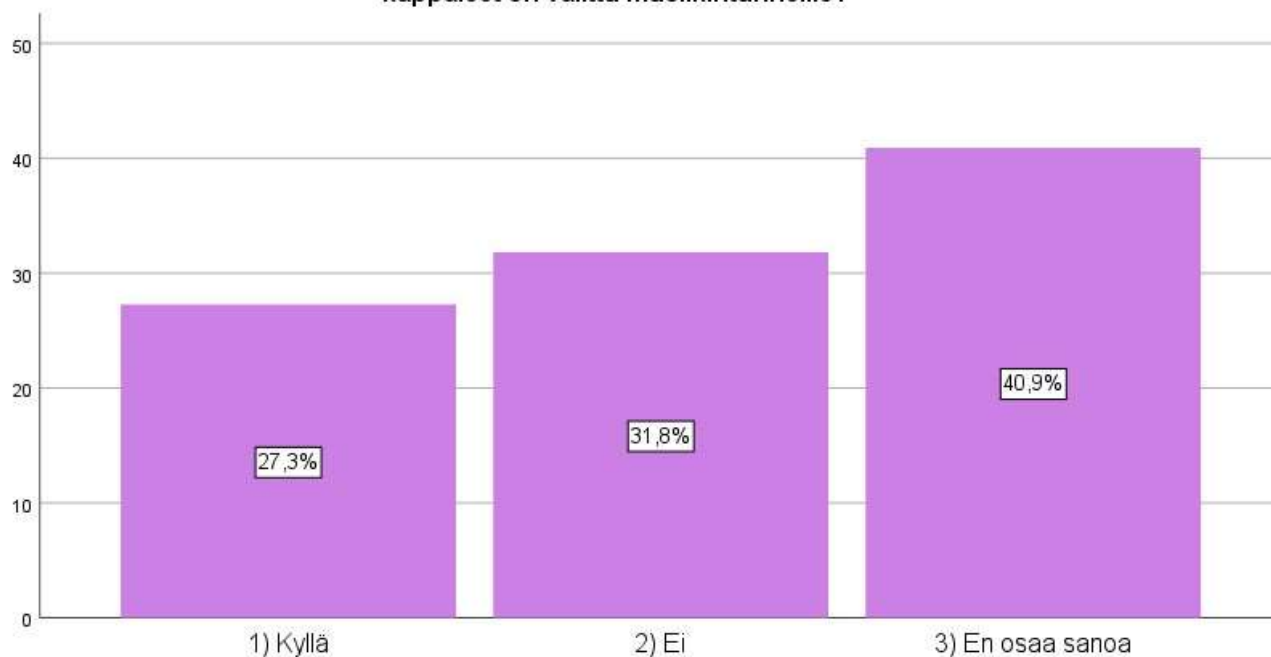

Kuvio 3 Musiikintuntien kappalevalintojen eroavaisuus omaan musiikkimakuun

Eroavaisuudessa oman musiikkimaun ja musiikintunneilla soitettavan ohjelmiston välillä koettiin olevan jonkun verran tai melko paljon eroa (KA = 2,27). 26 vastaajaa eli 39,4 % vastasi jonkun verran ja vähiten on vastattu, että musiikkimaku eroaa vain vähän musiikintuntien kappaleista (4,5 %). Vastausvaihtoehtona oli myös ”ei lainkaan”, mutta yksikään vastaajista ei ollut vastannut sitä. Kysyin oppilailta, millaista musiikkia he toivoisivat musiikintunneilla soitettavan. Kysymys oli avokysymys, johon toivoin muutaman esimerkkibändin tai -artistin. Tämänkin avokysymyksen vastauksissa oli paljon hajontaa ja kysymykseen oli vastattu vähemmän kuin aiempaan kysymykseen, jossa kysyttiin millaista musiikkia vastaajat kuuntelevat vapaa-ajalla. Kysymykseen oli vastannut 61 vastaajaa 70:sta ja heistä 10 oli vastannut, ettei tiedä millaista musiikkia toivoisi. Mielenkiintoinen huomio oli se, että niitä artisteja, joita vastaajat kuuntelevat vapaa-ajalla, ei ollut mainittu musiikintuntien kappaletoiveissa. Tähän voisi olla syynä esimerkiksi se, että vastaajat kokevat kappaleet epäsoviksi tai liian vaikeiksi soittaa musiikintunnilla. Tai ehkä vastaajat kokevat, että luokassa monet eivät haluaisi soittaa kyseisen artistin kappaleita. Vastauksista nousivat esille muutamat artistit, joiden nimet on mainittu useammin ja niitä olivat Haloo Helsinki (4), PMMP

(3), Queen (3), Robin (2), Leevi and the Leevings (2) sekä Harry Styles (2). Lisäksi 6 vastaajaa oli maininnut, että nykyaikainen musiikki olisi heidän mieleensä ja 2 vastaajista ajatteli joidenkin biisien olevan yksinkertaisesti liian vaikeita musiikintunneilla soitettavaksi.

7. Onko sinulle selvää mitä musiikintunneilta odotetaan opetussuunnitelman mukaan eli miksi kyseiset kappaleet on valittu musiikintunneille?

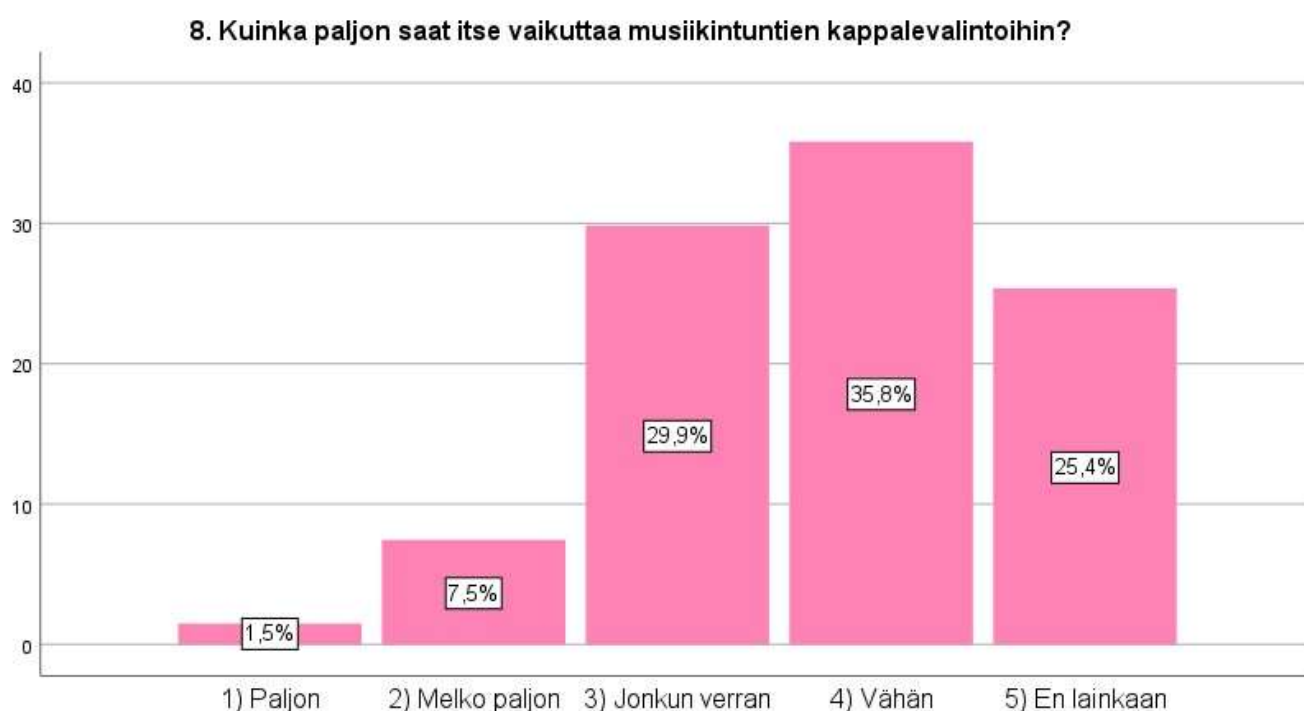

Kuvio 4 Oppilaiden tieto opetussuunnitelman merkityksestä

Kysymyksessä 7 selvitettiin, onko opetussuunnitelma selvä oppilaille, jotta he ymmärtäisivät, miksi opettaja on valinnut musiikintunneille juuri kyseiset kappaleet soitettavaksi. Suurin osa vastaajista, jopa 40,9 % ei osaa sanoa onko opetussuunnitelma heille selvä (27 vastaajaa) ja toiseksi eniten on vastattu, että opetussuunnitelma ei ole heille selvä (21 vastaajaa). 27,3 % vastaajista kokee tietävänsä opetussuunnitelman edellyttämät kriteerit.

5.4.2 Musiikintuntien ohjelmistovalintaan osallistuminen ja sen vaikutus motivaatioon

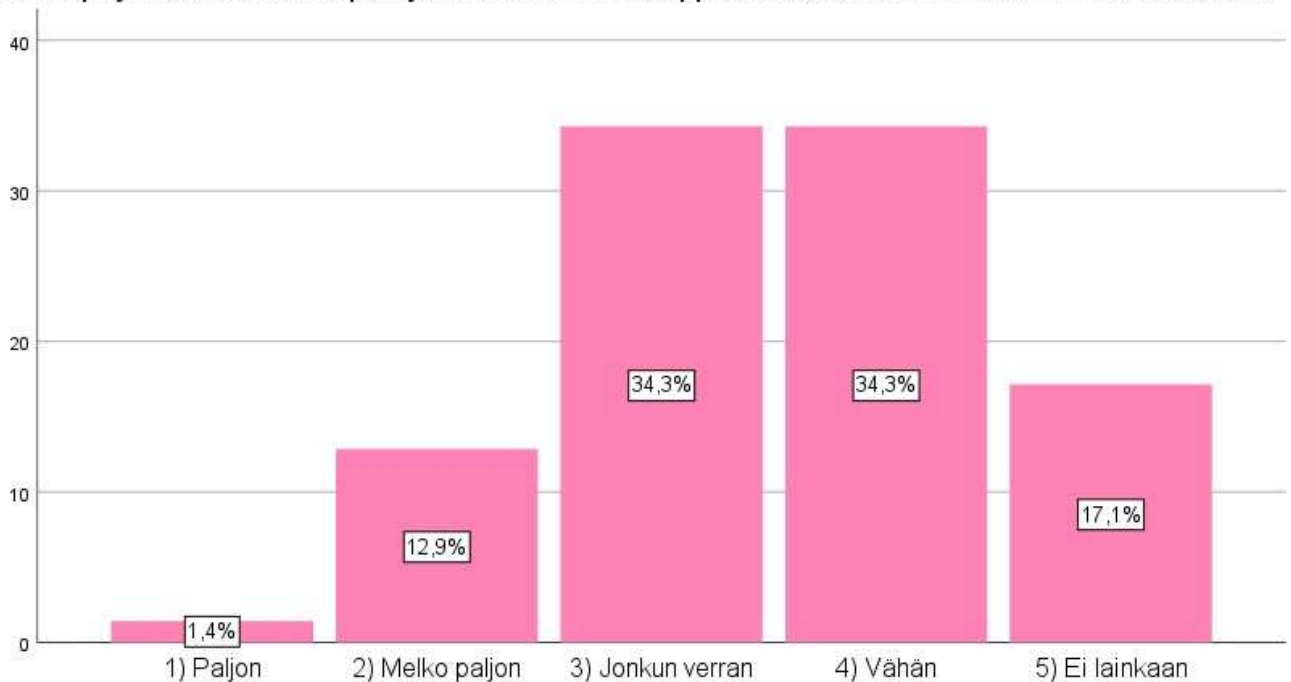
Olen teemoittanut tämän otsikon alle kysymykset, jotka liittyvät siihen missä määrin oppilaat saavat osallistua musiikintuntien ohjelmistovalintaan, kuinka tärkeänä he kokevat sen, että saavat osallistua siihen sekä miten tämä kaikki vaikuttaa oppilaiden motivaatioon opiskella musiikkia lukiossa.

Kuvio 5 Oppilaiden mahdollisuus vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistoon

Kysymys 8 vastaa suoraan tutkimuskysymykseeni saavatko oppilaat vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistoon ja miten paljon. Oppilaiden vastausten perusteella suurin osa eli 35,8 % vastaajista kokee, että saavat vaikuttaa ohjelmistoon vähän (24 vastaajaa) ja toiseksi eniten eli 29,9 % on vastannut jonkun verran (20 vastaajaa). Vastaajista 25,4 % kokee, etteivät saa vaikuttaa lainkaan musiikintuntien kappalevalintoihin. Vain yksi vastaajista kokee, että saa vaikuttaa ohjelmistoon paljon ja vastaajista 7,5 % kokee, että saavat vaikuttaa melko paljon. Vastausten keskiarvo on 3,76, joka menee lähelle vastausta 4 eli "vähän".

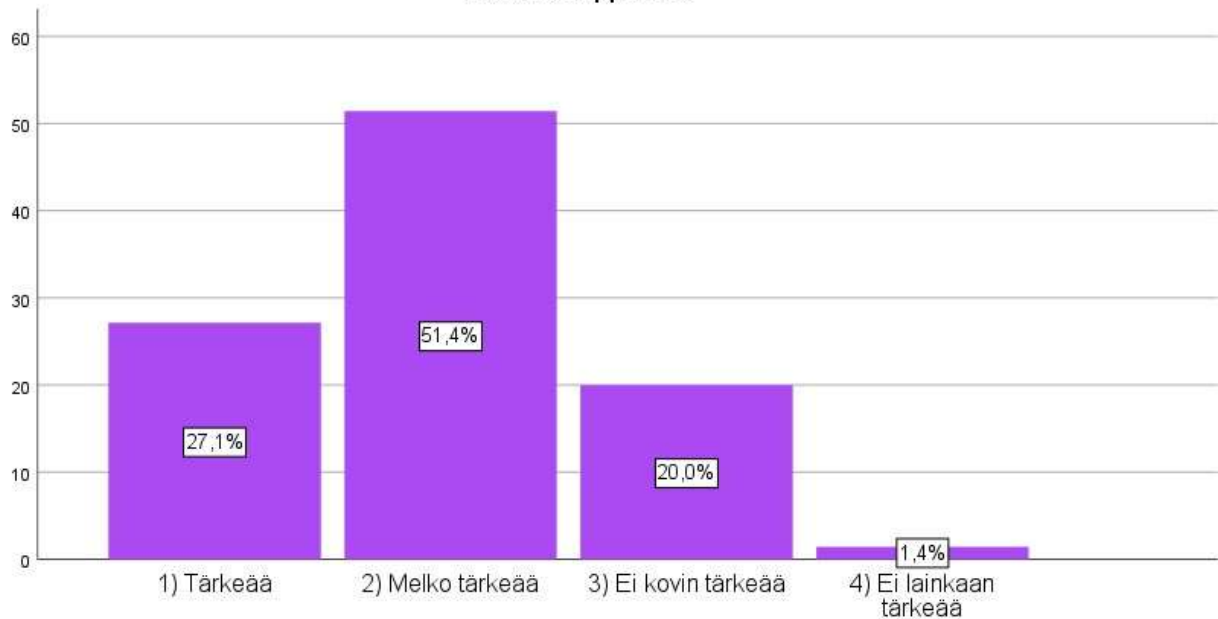
9. Kuinka paljon keskustelette opettajan kanssa siitä mitä oppilaat haluaisivat musiikintunneilla soitettavan?

Kuvio 6 Oppilaiden ja opettajan keskusteleminen tunnilla musiikintuntien ohjelmistosta

Kysymys 9 jatkaa samalla teemalla eli oppilaiden mahdollisuudella vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistoon. Kysymyksessä on selvitetty sitä, kuinka paljon opettaja ja oppilaat keskustelevat yhdessä oppilaiden toiveista musiikintuntien kappalevalintojen suhteen. Vastaukset "jonkun verran" ja "vähän" ovat molemmat saaneet 24 vastausta eli 34,3 % vastauksista (keskiarvo = 3,53). Vain 1 vastaajista (1,4 %) kokee, että tunneilla keskustellaan paljon siitä mitä oppilaat haluaisivat, että musiikintunneilla soitetaan. 12,9 % vastaajista on vastannut "melko paljon" ja 17,1 % on vastannut, ettei tunneilla keskustella lainkaan oppilaiden omista toiveista.

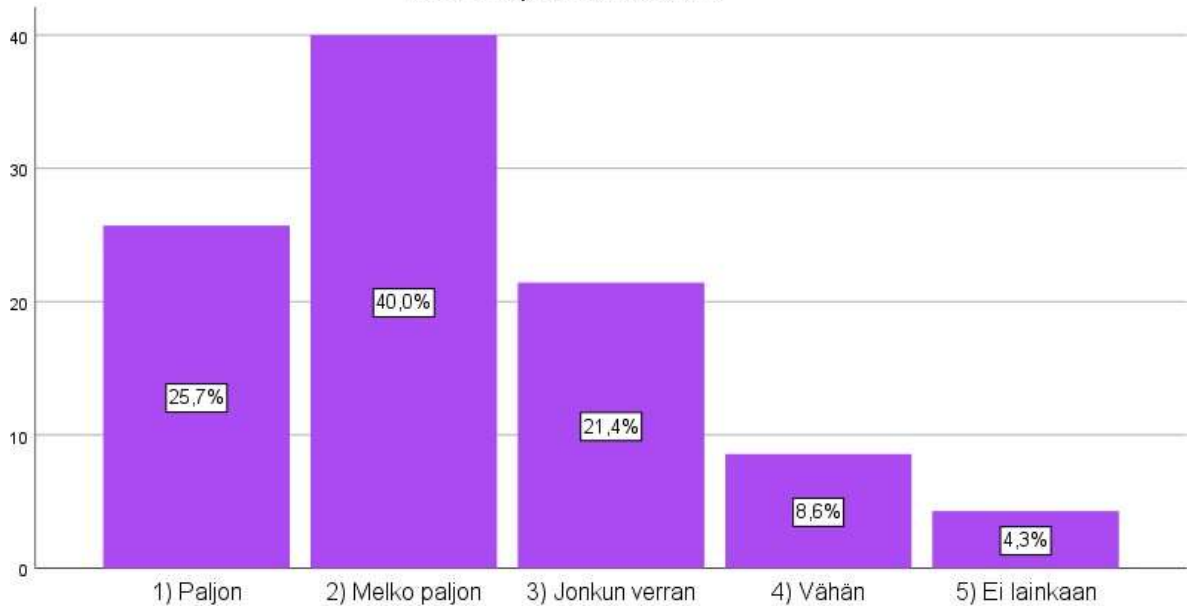
10. Kuinka tärkeää mielestäsi on se, että saisit/saisitte oppilaiden kanssa yhdessä valita musiikintunneille omia suosikkikappaleita?

Kuvio 7 Oppilaiden kokemus musiikintuntien ohjelmistovalintaan vaikuttamisen tärkeydestä

Kysymys 10 liittyy myös vahvasti oppilaiden vaikuttamiseen musiikintuntien kappalevalintoja tehdessä ja tämä kysymys oli tutkimukseni kannalta yksi tärkeimmistä. Halusin selvittää kuinka tärkeänä oppilaat kokevat sen, että saisivat vaikuttaa musiikintuntien kappalevalintoihin valitsemalla omia suosikkikappaleitaan. Vastaajista jopa 51,4 % eli 36 vastaajaa on sitä mieltä, että se olisi heistä melko tärkeää (keskiarvo = 1,96). Vain 1 vastaaja (1,4 %) kokee, ettei olisi lainkaan tärkeää, että saisi itse vaikuttaa mitä musiikintunneilla soitetaan. Toiseksi eniten koetaan, että musiikintuntien ohjelmistovalintaan vaikuttaminen olisi tärkeää ja siihen on vastattu 27,1 %. Vastaajista 20 % kokee, ettei vaikuttaminen ohjelmistovalintaan ole kovin tärkeää.

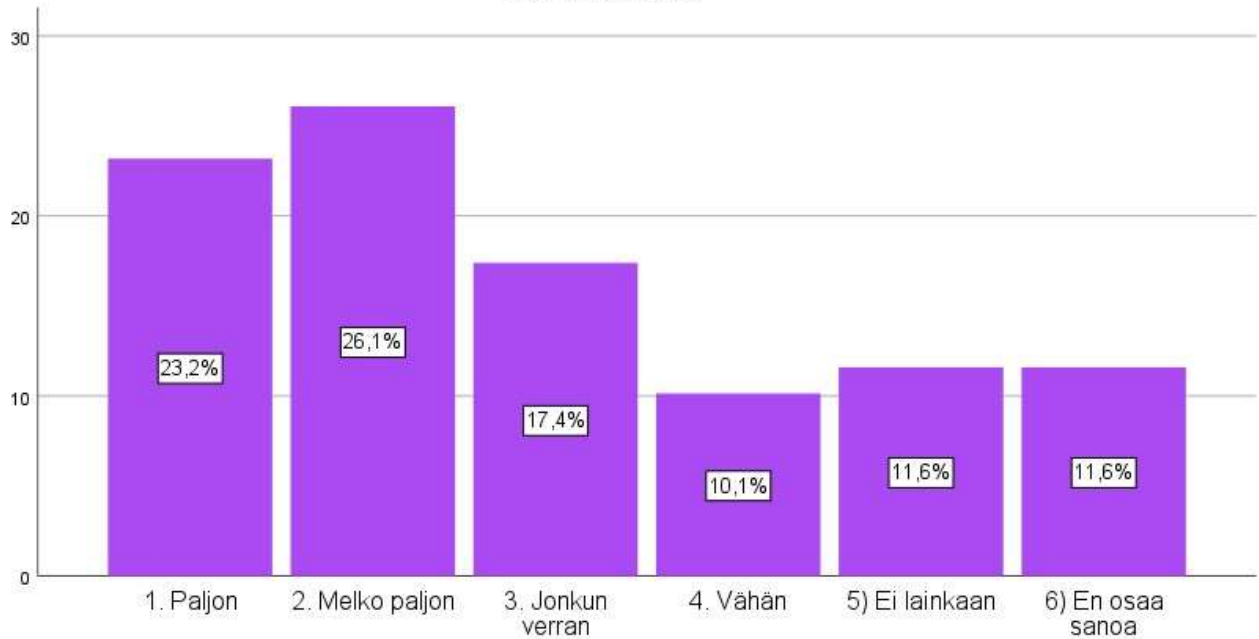
11. Kuinka paljon se, että saat/saisit itse valita kappaleita musiikintunneille, vaikuttaa motivaatioosi musiikinopiskelua kohtaan?

Kuvio 8 Musiikintuntien ohjelmistovalintaan vaikuttamisen yhteys motivaatioon

Kysymys 11 vastaa suoraan tutkimuskysymykseeni, miten oppilaiden osallistuminen musiikintuntien ohjelmistovalintaan vaikuttaa heidän motivaatioonsa opiskella musiikkia. Enemmistö eli 40 % vastaajista on kokenut, että se vaikuttaa heidän motivaatioonsa melko paljon (keskiarvo = 2,26). Toiseksi eniten on vastattu, että oma mahdollisuus vaikuttaa kappalevalintoihin on yhteydessä paljon heidän motivaatioonsa (25,7 % vastaajista) ja vain 4,3 % vastaajista on kokenut, ettei tämä vaikuta heidän motivaatioonsa lainkaan. Vastaukset "jonkun verran" ja "vähän" ovat myös saaneet kohdullisesti kannatusta.

12. Kuinka paljon musiikintunneilla soitettava ohjelmisto vaikuttaa siihen valitsisitko lukion valinnaisen musiikinkurssin?

Kuvio 9 Musiikintuntien ohjelmiston vaikutus valinnaisen musiikinkurssin valitsemiseen

Vielä viimeisenä kysymyksenä halusin selvittää mikä yhteys musiikintuntien kappalevalinnoilla on siihen, valitaanko lukion kurssitarjonnasta valinnaista musiikkia omaan opintopolkuun. Vastauksissa on ollut aika paljon hajontaa ja kaikkiin kuuteen vaihtoehtoon on tullut vastauksia. Suurin osa vastaajista kokee, että musiikintunneilla soitettava ohjelmisto vaikuttaa valinnaisen musiikin valitsemiseen melko paljon (26,1 %) tai paljon (23,2 %) (keskiarvo = 2,96). Vastaukset ”vähän”, ”ei lainkaan” tai ”en osaa sanoa” ovat saaneet selkeästi vähemmän vastauksia (noin 10–12 %).

5.4.3 Musiikin harrastaminen ja sen yhteys vastauksiin

Kysyin myös kyselylomakkeessani harrastavatko oppilaat musiikkia ja jos harrastavat niin mitä. Vastauksista tein rajauksen musiikkia harrastaviin ja ei musiikkia harrastaviin. Jako tapahtui sen perusteella, että harrastajat ovat maininneet konkreettisesti jonkun instrumentin, jota harrastavat vapaa-ajalla on se sitten itsenäisesti tapahtuvaa tai musiikkioppilaitoksen tunneilla käymistä. Kysymykseen on vastannut 63 vastaajaa 70:stä ja 30 heistä on kertonut laulavansa tai soittavansa jotain instrumenttia. 1 vastaajista on erikseen maininnut käyvänsä soittotunneilla, joten siitä ei voi tehdä päätelmiä onko soittaminen itsenäisesti kotona tapahtuvaa vai käyvätkö vastaajat soitto- tai laulutunneilla. 1 vastaajista on maininnut käyvänsä konserteissa. Instrumenteista mainittiin piano (14), kitara (10), laulu (4), rummut (3), basso (2), nokkahuilu (1) ja viulu (1). 3 on maininnut soittavansa bändissä ja 2 heistä ei ole maininnut mitään erityistä instrumenttia. 63 vastaajasta 33 ei harrasta musiikkia.

	Harrastaako musiikkia	Vastaajien lukumäärä	Keskiarvo	Keskihajonta
1. Kuinka usein tunnet musiikintunneilla soitettavat kappaleet entuudestaan?	Ei	33	2,7273	1,03071
	Kyllä	29	2,5172	1,04457
4. Kuinka paljon pidät musiikintuntien ohjelmistosta?	Ei	31	2,9355	,91079
	Kyllä	29	2,6552	,73779
5. Kuinka paljon musiikintunneilla soitettavat kappaleet eroavat omasta musiikkimaustasi?	Ei	30	2,4000	,77013
	Kyllä	29	2,1724	,92848
10. Kuinka tärkeää mielestäsi on se, että saisit/saisitte oppilaiden kanssa yhdessä valita musiikintunneille omia suosikkikappaleita?	Ei	33	2,0606	,74747
	Kyllä	30	1,8000	,71438
11. Kuinka paljon se, että saat/saisit itse valita kappaleita musiikintunneille, vaikuttaa motivaatioosi musiikinopiskelua kohtaan?	Ei	33	2,4242	1,03169
	Kyllä	30	2,0333	1,12903
12. Kuinka paljon musiikintunneilla soitettava ohjelmisto vaikuttaa siihen valitsisitko lukion valinnaisen musiikinkurssin?	Ei	33	3,1818	1,75810
	Kyllä	29	2,6552	1,58736

Taulukko 1 Musiikkia harrastavien ja ei harrastavien keskiarvot vastauksiin

Halusin tutkia nimenomaan sitä, onko sillä jokin yhteys vastauksiin, jos soittaa tai laulaa vapaa-ajalla tai jos ei harrasta musiikkia. Vastauksia analysoitiin T-testin avulla jakamalla vastaajat harrastajiin ja ei-harrastajiin. Tein jaon sen perusteella, että harrastajiksi laskettiin he, jotka olivat maininneet laulavansa tai soittavansa jotain instrumenttia vapaa-ajalla. Kaikkiin kysymyksiin ei ollut vastannut kaikki, joten musiikin harrastajien ja ei musiikkia harrastavien väliset luvut eroavat jonkun verran eri kysymyksissä. T-testi kertoo vastausten keskiarvon eli mitä vastausvaihtoehtoa on vastattu eniten. Heidän, jotka eivät harrasta musiikkia, keskiarvot olivat isompia, mutta eivät tilastollisesti merkitseviä. Jos otoskoko olisi ollut isompi, vastaukset olisivat voineet

olla tilastollisesti merkitseviä. Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa myös se, että osa ei ollut vastannut ollenkaan kysymykseen, joten siitä ei pysty päättämään harrastaako vastaaja musiikkia vai ei.

5.4.4 Musiikintuntien ohjelmistoon vaikuttamisen korrelointi motivaatioon

Tutkin myös, miten kysymysten vastaukset korreloivat toistensa kanssa. Vastauksia analysoitaessa tein havainnon, ettei se, tunteeko musiikintuntien ohjelmiston, välttämättä korreloikaan siihen pitääkö ohjelmistosta. Tutkin musiikintuntien ohjelmistosta tykkäämisen ja musiikintunteihin vaikuttamisen mahdollisuuden välisiä korrelaatioita poimimalla kysymyksistä juuri ne, joissa käsitellään näitä teemoja. Kysymysten "Kuinka paljon pidät musiikintuntien ohjelmistosta" ja "Kuinka paljon saat itse vaikuttaa musiikintuntien kappalevalintoihin" välillä oli tilastollisesti merkitsevä positiivinen korrelaatio ($r = .356$; $p < .01$). Kysymysten "Kuinka paljon pidät musiikintuntien ohjelmistosta" ja "Kuinka paljon keskustelite opettajan kanssa siitä mitä oppilaat haluaisivat musiikintunneilla soitettavan" välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä positiivinen korrelaatio ($r = .521$; $p < .001$).

Kysymykset 10, 11 ja 12 liittyvät vahvasti siihen miten tärkeänä oppilaat kokevat musiikintuntien ohjelmistoon vaikuttamiseen ja miten paljon se on yhteydessä motivaatioon opiskella musiikkia. Halusinkin selvittää korreloivatko nämä kolme kysymystä toistensa kanssa. Kysymys 10 "Kuinka tärkeää mielestäsi on se, että saisit/saisitte oppilaiden kanssa yhdessä valita musiikintunneille omia suosikkikappaleita?" ja kysymys 11 "Kuinka paljon se, että saat/saisit itse valita kappaleita, vaikuttaa motivaatioosi musiikinopiskelua kohtaan?" välillä on erittäin merkitsevä positiivinen korrelaatio ($r = .569$; $p = <.001$). Kysymys 10 korreloi myös kysymyksen 12 "Kuinka paljon musiikintunneilla soitettava ohjelmisto vaikuttaa siihen valitsisitko lukion valinnaisen musiikinkurssin?" kanssa tilastollisesti merkitsevästi ($r = .461$; $p = <.001$). Myös

kysymyksien 11 ja 12 välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä positiivinen korrelaatio ($r = .619$, $p = <0.001$).

6 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää saavatko oppilaat vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistoon ja kuinka paljon, ja millainen vaikutus sillä on motivaatioon opiskella musiikkia. Kaikki oppilaat eivät koe laulamista ja soittamista omakseen ja sen takia olisi tärkeää löytää joku työtapa, jolla motivoida kaikkia opiskelijoita edes jonkinlaiseen osallistumiseen musiikintunneilla. Oppilas rakentaa omaa musiikillista identiteettiään musiikintunneilla kokemuksista, joita hän saa musiikista, musisoimisesta sekä vuorovaikutuksesta oppilaiden ja opettajan kanssa (Anttila 2006, 26). Lähdin pohtimaan sitä voisiko oppilaiden omilla kappalevalinnoilla olla jokin yhteys siihen osallistuvatko he tunneilla musisoimiseen. Pienen otoskoon (N = 70) vuoksi ei voi tehdä yleistyksiä, mutta tulokset ovat mahdollisesti suuntaa antavia siitä, millaisia vaikutuksia kyseisillä asioilla on musiikinopiskelun motivaatioon.

6.1 Tutkimustulosten tarkastelua

Aika selkeä havainto tutkimustuloksia analysoidessa oli ainakin se, että oppilaat kokevat oman vaikuttamisen musiikintuntien ohjelmistoon tärkeäksi. Erityisesti kysymykset 10, 11 ja 12 tuloksineen näyttivät sen, että musiikintuntien ohjelmiston mielekkyys koettiin melko tärkeäksi ja sillä on vaikutusta siihen, valitaanko musiikin-kursseja lukiossa valinnaisaineeksi vai ei. Lukion musiikin ensimmäinen kurssi on kaikille pakollinen ja moni opiskelija tekee tämän kurssin jälkeen tai jo sen aikana varmasti päätöksen siitä valitseeko musiikkia valinnaisaineeksi. Selkeä enemmistö oli sitä mieltä, että päätös tehdään ainakin osittain ohjelmiston perusteella. Varmasti tähän

on muitakin syitä, mutta tutkimukseni kannalta oleellisinta oli nimenomaan ohjelmiston vaikutuksen osuus. Kysymykset 10, 11 ja 12 myös korreloivat merkittävästi toistensa kanssa eli tästäkin voi päätellä, että ohjelmistovalintaan vaikuttamisella on selvä vaikutus motivaatioon ja siihen haluaako musiikin opiskelua jatkaa vielä ensimmäisen pakollisen kurssin jälkeen.

Lukiokoulutuksessa musiikin oppiaineen on tarkoitus edistää oppilaan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetus tarjoaa erilaisia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemistä ja mielikuvituksen käyttöä. (LOPS, 2019.) On tärkeää, että opettaja suhtautuu ennakkoluulottomasti erilaisiin musiikkilajeihin (Anttila 2006, 25). Jotta oppilaat saadaan osallistumaan ja kokeilemaan rohkeasti mielikuvitustaan musiikillisessa toiminnassa, musiikintuntien pitää olla mielekkäitä ja motivoivia, sisältäen sellaista ohjelmistoa, joka on oppilaille tuttua ja mielenkiintoista. Toisaalta oppilaslähtöinen opetus, eli jokaiselle oppilaalle mielekäs opetus, on opettajalle iso haaste järjestää (Anttila 2006, 25). Huuhtanen (2009, 176) toteaa, että jotkut opiskelijat kokevat, että vain se genre, jota itse kuunnellaan, on ainoa oikeaa musiikkia. Toinen ääripää taas heittäytyy innokkaasti seikkailemaan uusiin musiikilliseen elämyksiin. Tutkimukseni tulosten perusteella voidaan tehdä päätelmiä, että kyseisen vastaajajoukon keskuudessa musiikintuntien kappaleet ovat useimmiten oppilaille ennestään tuttuja. Kun tarkastelin kysymysten välisiä korrelaatioita, mielenkiintoinen havainto oli se, että se, tunteeko kappaleen entuudestaan, ei välttämättä olekaan merkitsevä seikka siinä pitääkö kappaleesta. Toisaalta, vaikka uusiin kappaleisiin tutustuminen voi olla mieltä avartava kokemus, se saattaa myös olla monen kohdalla kompastuskivi. Tuntemattoman kappaleen harjoittelu on vaikeampaa, kun aiempaa kosketuspintaa kappaleeseen ei ole. Lisäksi musiikintunneilla on monen tasoisia musisoijia, joten tuntematon kappale saattaa olla monelle ei musiikkia harrastavalle motivaatiota laskeva seikka, koska musisointi saattaa olla hänelle jo valmiiksi vaikeampaa. Musiikin oppimista tukisi hänen tilanteessaan ehkä juuri ennestään tuttu kappale, jonka melodia esimerkiksi olisi mielessä jo valmiiksi.

Toisaalta taas isossa luokassa musiikilliset mieltymykset ja taustat saattavat erota toisistaan radikaalisti ja kaikille tunnettua musiikkia on mahdotonta löytää. Mielestäni oli kiinnostavaa, että kysyessäni oppilailta heidän musiikkimaustaan, vastauksissa oli erittäin paljon hajontaa. Vastausten perusteella ei pystynyt tekemään selkeää linjausta siitä mitä genreä tai artistia vastaajat kuuntelevat eniten. Kiinnostavaa oli myös se, että kysymykseen ”Millaista musiikkia toivoisit musiikintunneilla soitettavan”, oli vastattu eri artisteja kuin kysymykseen ”Millaista musiikkia kuuntelet vapaa-ajalla”. Kuten aiemmin jo pohdin, syynä saattaa olla esimerkiksi se, että koetaan omien lempiartistien kappaleet epäsoviviksi tai liian vaikeiksi musiikintunneille tai oppilas saattaa kokea, etteivät muut opiskelijat luokassa tykkäisi kyseisistä artisteista niin paljon.

Vastausten perusteella voidaan päätellä, että tässä kyseisessä vastausjoukossa koetaan, että musiikintuntien ohjelmisto on jonkun verran mielekästä. Suurin osa siis kokee, että musiikintunneilla ei soiteta ihan sitä mielimusiikkia mutta kappaleihin suhtautuminen ei kuitenkaan ole kovin kielteinen, koska ainoastaan 4 vastaajaa oli sitä mieltä, etteivät pidä ohjelmistosta lainkaan. Suurin osa koki, että musiikintuntien ohjelmisto eroaa melko paljon omasta musiikkimausta ja mielestäni tämä olisi hyvä kannustus siihen, että tulevaisuudessa koulujen musiikintunneilla otettaisiin enemmän oppilaiden omia toiveita huomioon.

6.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimuksen aiheita

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena kahden eri lukion ensimmäisen vuosikursusin opiskelijoille. Kyselyyn vastasi yhteensä 70 opiskelijaa ja kysely toteutettiin täysin anonymisti. Vastaajajoukko oli kohtuullinen, mutta tulosten perusteella ei kuitenkaan voida tehdä mitään johtopäätöksiä vaan tulokset ovat lähinnä suuntaa antavia. Kyselyssä yhtenä kysymyksenä oli musiikin harrastaminen ja siihen saadut vastaukset olivat osittain hieman epäselviä, jotta olisi pystynyt tekemään selkeitä linjauksia

siitä, kuinka moni vastaajista harrasti musiikkia käymällä soitto- tai laulutunneilla. Jakaminen harrastajiin ja ei-harrastajiin meni tässä tapauksessa siten, että harrastajiksi laskin sellaiset, jotka olivat maininneet laulavansa tai soittavansa jotain instrumenttia vapaa-ajallaan. Osaan kysymyksistä oli jätetty vastaamatta, joten se hieman vähensi otoskoko.

Mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita voisivat olla esimerkiksi saman ilmiön tutkiminen opettajan näkökulmasta. Miten opettaja kokee ohjelmistovalinnan helppouden tai vaikeuden isossa luokassa, jossa osa on motivoituneita musiikinopiskeluun ja osa taas ei ollenkaan. Tai miten isossa luokassa eri musiikkimaut törmäävät toisiinsa ja miten se vaikuttaa ohjelmistovalintaan tai siihen, miten oppilaat saa osallistumaan musisointiin, jos kappale ei olekaan ihan sitä omaa mielimusiikkia. Yksi jatkotutkimuksen aihe voisi olla myös lukion musiikinopetuksen oppimissisällöt ja erilaiset tavat opettaa musiikkia lukiossa. Tutkimuksessani en ottanut huomioon lainkaan musiikkilukioita, koska niissä musiikin oppimissisällöt ovat erilaiset kuin tavallisessa lukiossa, jossa ei ole musiikkipainotusta. Tätä ilmiötä voisikin tulevaisuudessa tutkia, että miten musiikkilukiossa ja tavallisessa lukiossa vaikuttaminen musiikintuntien ohjelmistoon eroaa toisistaan. Jatkotutkimuksen aiheita voisi olla tutkia isommalla otoksella, miten musiikkia harrastavien ja ei musiikkia harrastavien välillä on eroa siinä, tykkäätkö musiikintuntien ohjelmistosta ja kuinka tärkeänä koetaan musiikintuntien ohjelmistoon vaikuttaminen. Tutkimukseni otos oli suhteellisen pieni ($N = 70$), joten jos otoskoko olisi esimerkiksi 200 vastaajaa tai isompi joukko, tulokset voisivat olla tilastollisesti merkitseviä.

6.3 Lopuksi

Tutkimuksen tekeminen oli mielenkiintoinen prosessi, koska aihe on itselleni todella tärkeä. Olen aina pitänyt tärkeänä oppilaiden osallistamista ja heidän toiveiden

kuuntelemista ja toteuttamista. Uskon, että musiikintunneista saa todella mielenkiintoisia ja monipuolisia toteuttamalla myös oppilaiden toiveita kappaleita valittaessa. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että oppilaiden mielestä olisi tärkeää saada vaikuttaa musiikintuntien ohjelmistoon. Haluaisin tulevaisuudessa omassa työssäni musiikinopettajana huomioida oppilaiden toiveita ja löytää hyvän työtavan siihen millä tavalla kappalettoiveita voitaisiin esittää. Ihannetilanne olisi se, että jokainen oppilas löytäisi jotain itselleen kiinnostavaa musiikintunneilta, vaikkei musiikki olisikaan se ihan lempiaine koulussa. Uskon, että kun oppilas näkee, että hänen toiveitaan kuunnellaan, saattaa motivaatiokin nousta uudelle tasolle.

LÄHTEET

- Aaltonen, L. (2001). *Bändisoiton motivaatio kahdeksaluokkalaisilla*. Jyväskylän opisto. Musiikkitieteen laitos. Pro gradu.
- Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. Helsinki: Finn Lectura.
- Anttila, M. & Juvonen, A. (2002). *Kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta*. Joensuu: Joensuu University Press.
- Anttila, M. & Juvonen, A. (2006). *Kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta. Osa 3: Musiikki koulussa ja nuoren elämässä*. Joensuu: Joensuu University Press.
- Anttila, M. & Juvonen, A. (2008). *Kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta. Osa 4: Luokanopettajaopiskelijat ja musiikki*. Joensuun yliopisto. Haettu osoitteesta <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/8773>.
- Asikainen, E. (2019). *Musiikintuntien merkitystä etsimässä: Kyselytutkimus musiikintuntien mielialavaikutuksesta yläkouluikäisillä*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos.
- Comeau, G., Huta, V., Yuanyuan, L. & Swirp, M. (2019). The Motivation for Learning Music (MLM) questionnaire: Assessing children's and adolescents' autonomous motivation for learning a musical instrument. *Motivation and Emotion*, 43(5), 705-718. Haettu 7.5.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1007/s11031-019-09769-7>
- Cross, I. & Tolbert, E. (2009). Music and meaning. Teoksessa S. Hallam, I. Cross & M. Thaut (toim.), *The Oxford handbook of music psychology* (s. 24-35). New York: Oxford University Press
- Frith, S. (2004). What is Bad Music? Teoksessa C. Washburne & M. Derno (toim.), *Bad Music: The Music We Love to Hate* (s.15-39). New York: Routledge.
- Gabrielsson, A. (2001). Emotions in strong experiences with music. Teoksessa P. Juslin & J. Sloboda (toim.), *Music and emotion: Theory and research* (s. 431-453). New York: Oxford University Press.
- Hallam, S. (2009). Motivation to learn. Teoksessa S. Hallam, I. Cross & M. Thaut (toim.), *The Oxford handbook of music psychology* (s. 285-294). New York: Oxford University Press
- Heikkilä, T. (2014). *Kvantitatiivinen tutkimus*. Edita Publishing Oy. Haettu 4.5.2023 osoitteesta <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Helle, T. (2016). *Luokkaympäristö ja identiteetti – luokanopettajien ja kotikouluvanhempien lapsen identiteetin kehitykseen liittyvien kokemusten tarkastelua*. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro gradu.
- Hidi, S. (2000). An Interest researcher's perspective: The effects of extrinsic and intrinsic factors on motivation. Teoksessa C. Sansone & J. Harackiewicz (toim.), *Intrinsic and Extrinsic Motivation: The Search for Optimal Motivation and Performance* (s. 309-339). New York: Academic Press. Haettu 3. helmikuuta 2023, osoitteesta <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=313671>

- Holtinkoski, H. (2012). *Musiikki ihmisten yhdistäjänä ja erottajana: Näkökulmina musiikkimaku sekä musiikillinen identiteetti*. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Kandidaatintutkielma.
- Honkanen, H. (2014). ”BÄNDISOITTO ON KIVAA SIKS, KU SE SUJUU NII HYVI”: Soittomotivaatioon vaikuttavat tekijät musiikkiluokan bändiopetuksessa. Karelia-ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hopkins, P. E. (2010). *Young people, place and identity*. United States: Routledge. Haettu osoitteesta <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/reader.action?docID=1195764>.
- Huutilainen, M. (2009). Musiikki ja oppiminen aivotutkimuksen valossa. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, M. Manninen, M. Pietilä & P. Sinko (toim.), *Taide ja taito – Kiinni elämässä! Taide- ja taitokasvatuksen julkaisu 2009* (s. 40-48). Haettu 9.3.2023 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/309154/49220_taide_ja_taito.pdf?sequence=1
- Huuhtanen, S-L. (2009). Musiikinopettajan arkipäivää. Teoksessa T. Kotilainen & Koulujen musiikinopettajat (toim.), *Musiikki kuuluu kaikille: Koulujen musiikinopettajat ry. 100 vuotta* (s. 176–180). Jyväskylä: KMO.
- Hällström, M. (2009). Taide- ja taitoaineiden opiskelua tukeva koulun toimintakulttuuri. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, M. Manninen, M. Pietilä & P. Sinko (toim.), *Taide ja taito – Kiinni elämässä! Taide- ja taitokasvatuksen julkaisu 2009* (s. 15-24). Haettu osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/309154/49220_taide_ja_taito.pdf?sequence=1
- Joensuu, M. (2011). *Kolmannen kulttuurin lasten sopeutumisprosessit: Näkökulmina persoonallisuuden kehitys ja musiikillinen identiteetti*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Kandidaatintutkielma.
- Juuti, K. & Lavonen, J. (2018). Opettaja voi tukea oppilaan kiinnostuksen kehittymistä. Teoksessa K. Salmela-Aro (toim.), *Motivaatio ja oppiminen*. (s. 197–211). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Juvonen, A. (2000). *Johnnyllakin on univormu, heimovaatteet ja -kampaus: Musiikillisen erityisorientaation polku musiikkiminän, maailmankuvan ja musiikkimaun heijastamina*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Järvelä, H., Kurki, K. & Järvelä, S. (2018). Motivoidutaan yhdessä. Teoksessa K. Salmela-Aro (toim.), *Motivaatio ja oppiminen*. (s. 141–161). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kádár, J. (2017). Musiikinopettaja ei saa olla massaviihteen palvelija – Mielipide. *Helsingin sanomat*. Haettu 3.5.2023 osoitteesta <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005064991.html>
- Kaikkonen, M., Salo, J., Vannasmaa, P., & Mäki, M. (2020). *Mahtava musiikki: Opas tasa-arvoiseen ja motivoivaan musiikinopetukseen*. Turenki: Opikie.
- Kananen, J. (2011). *Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Kosonen, E. (2010). Musiikkiharrastusten motivaatio. Teoksessa J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.), *Musiikkipsykologia* (s. 295–309). Jyväskylä: Eino Roiha - säätiö.
- Krüger, V., & Stige, B. (2015). Between rights and realities – music as a structuring resource in child welfare everyday life: A qualitative study. Julkaisussa *Nordic Journal of Music Therapy* 2015. vol 24(2), (s. 99–122). Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1080/08098131.2014.890242>
- Kukkula, T. (2009). Musiikinopetusta tavallisessa lukiossa. Teoksessa T. Kotilainen & Koulujen musiikinopettajat (toim.), *Musiikki kuuluu kaikille: Koulujen musiikinopettajat ry. 100 vuotta* (s. 70–71). Jyväskylä: KMO.
- Kähkönen, S. (2021). Musiikki on ihmisenä olemisen ydintä. (2021). Tampereen yliopisto. Haettu 22.3. 2023 osoitteesta <https://www.tuni.fi/fi/ajankoh-taista/musiikki-ihmisena-olemisen-ydinta>
- Louhivuori, J. (2011). Näkökulmia musiikkikasvatuksen merkityksiin. Teoksessa J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä (toim.), *Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen* (s. 11-27). Vaasa: Suomen musiikkikasvatusseura - FiSME r.y.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019. Haettu 9.5.2023 osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf
- MacDonald, R. Hargreaves, D. & Miell, D. (2002). Musical identities. Haettu osoitteesta <https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.1415367?sid=2957575503>
- MacDonald, R., Hargreaves, D. & Miell, D. (2009). Musical identities. Teoksessa S. Hallam, I. Cross & M. Thaut (toim.), *The Oxford handbook of music psychology* (s. 462-470). New York: Oxford University Press.
- Miletic, A. (2018). *Using music in teaching Finnish as a second language*. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu.
- Opetushallitus (2015). Lukion opetussuunnitelman perusteet. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
- Opetushallitus (2019). Lukion opetussuunnitelman perusteet. Haettu osoitteesta <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/lukiokoulutus/6828810/oppiaine/6834388>
- Paaso, M. & Kaski, H. (2022) *Musiikki on äänekäs terapeutti*. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-6377567>
- Paavola, T. (2020). Minna Huotilainen: Musiikki monipuoliseen käyttöön. Haettu 6.5.2023 osoitteesta <https://musiikkikoulutuksenvisio.fi/kategoria/puheenvuorot/>
- Pellinen, R. (2018). *Nuoren musiikillinen identiteetti*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Pro gradu.
- Ranki, A. (2022). *Musiikkisensuuri yläkoulun musiikinopetuksessa oppilaiden kokemana*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Pro gradu.
- Ruismäki, H. & Ruokonen, I. (2006). Roots, current trends and future challenges in Finnish school music education. Teoksessa A. Juvonen & M. Anttila (toim.),

- Challenges and visions in school music education: Focusing on Finnish, Estonian, Latvian and Lithuanian music education realities* (s. 31-76). Joensuu. Joensuun yliopisto.
- Saarikallio, S. (2010). Musiikin tunnemerkit arkielämässä. Teoksessa J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.), *Musiikkipsykologia* (s. 279–293). Jyväskylä: Eino Roiha -säätö.
- Saarikallio, S. (2011). Musiikki ja nuoren psykososiaalinen kehitys. Teoksessa J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä (toim.), *Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen* (s. 221–231). Vaasa: Suomen Musiikkikasvatuseura - FiSME r.y.
- Saarikallio, S. (2013). Musiikki on kokemuslaji. Teoksessa P. Jordan-Kilki, E. Kauppinen & E. Korolainen-Viitasalo (toim.), *Musiikkipedagogin käsikirja: Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa* (s. 37–45). Tampere: Opetushallitus.
- Salmela-Aro, K., Nurmi, J.-E., & Feldt, T. (toim.). (2017). *Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet* (3., täysin uudistettu painos). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Schäfer, T., & Sedlmeier, P. (2009). *What makes us like music?* ESCOM 2009: 7th Triennial Conference of European Society for the Cognitive Sciences of Music. Haettu 6.5.2023 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/20918>
- Sloboda, J. & O'Neill, S. (2001). Emotions in everyday listening to music. Teoksessa P. Juslin & J. Sloboda (toim.), *Music and emotion: Theory and research* (s. 415–429). New York: Oxford University Press.
- Sloboda, J., Lamont, A. & Greasley A. (2009). Choosing to hear music - Motivation, process, and effect. Teoksessa S. Hallam, I. Cross & M. Thaut (toim.), *The Oxford handbook of music psychology* (s. 431-440). New York: Oxford University Press.
- Suomalaisen musiikkikoulutuksen visio 2030. (ei pvm.). Haettu 22.3.2023 osoitteesta <https://www.musiikkikoulutuksenvisio.fi/uploads/1/2/4/6/124660096/visiojulkaisu.pdf>
- Tervonen, K. (2022.). *Musiikinkuuntelu Suomessa 2022*. Haettu 7.5.2023 osoitteesta https://www.teosto.fi/app/uploads/2022/10/04095244/ifpi-teosto_musiikinkuuntelu-suomessa-2022-final.pdf
- Tiilikainen, H. (2010). *Peruskoulun viidesluokkalaiset ja musiikinopiskelu: Oppilaiden suhtautuminen koulumusiikkiin*. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu.
- Tirri, K., Kuusisto, E. & Laine, S. (2018). Kasvun ajattelutapa motivoi oppimaan. Teoksessa K. Salmela-Aro (toim.), *Motivaatio ja oppiminen*. (s. 65–77). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Tykkyläinen, L. (2007). *Nuorten bändisoiton motivaatio*. Jyväskylän yliopisto. Musiikinlaitos. Pro gradu.
- Valli, R. & Aaltola, J. (toim.). (2007). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu* (2. korjattu ja täydennetty painos). Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Valli, R., & Aarnos, E. (toim.). (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu* (5., uudistettu painos). Jyväskylä: PS-Kustannus.

- Vasalampi, K., & Salmela-Aro, K. (2014). Sisäinen motivaatio ja kouluinnokkuus edistävät nuorten opintopolkua. Teoksessa S. Pihlajaniemi, T. Villa, E. Lavikainen, & L. Valkeasuo (Eds.), *Oppia ikä kaikki - kouluttautumisen edellytykset eri elämänvaiheissa: Opiskelijatutkimuksen vuosikirja, 2014*. (s. 12–23). Jyväskylä: Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus. Haettu osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/45117>
- Veijonen, K. (2021). *Kitaraoppilaan toiveiden ja tavoitteiden vaikutus opiskelumotivaatioon*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Pro gradu.
- Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Haettu 1.2.2023, osoitteesta https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Violainen, I., & Violainen, H. (2018). *Mielen voima oppimisessa*. Helsinki: Viisas Elämä.

LIITTEET

LIITE 1 KYSELYLOMAKE

Kyselylomake musiikintunneilla soitettavasta ohjelmistosta ja sen vaikutuksesta motivaatioon lukion 1. vuosikurssin opiskelijoilla

1. Kuinka usein tunnet musiikintunneilla soitettavat kappaleet entuudestaan?

- a) Aina
- b) Usein
- c) Joskus
- d) Harvoin
- e) En koskaan

2. Harrastatko musiikkia vapaa-ajalla? Jos harrastat niin mitä?

3. Millaista musiikkia kuuntelet vapaa-ajalla? Mainitse ainakin 1–2 artistia/bändiä.

4. Kuinka paljon pidät musiikintuntien ohjelmistosta?

- a) Paljon
- b) Melko paljon
- c) Jonkun verran
- d) Vähän
- e) En lainkaan

5. Kuinka paljon musiikintunneilla soitettavat kappaleet eroavat omasta musiikkimaustasi?

- a) Paljon
- b) Melko paljon
- c) Jonkun verran
- d) Vähän
- e) Ei lainkaan

6. Millaista musiikkia toivoisit musiikintunneilla soitettavan? Mainitse muutama esimerkkiartisti tai -bändi.

7. Onko sinulle selvää mitä musiikintunneilta odotetaan opetussuunnitelman mukaan eli miksi kyseiset kappaleet on valittu musiikintunneille?

- a) Kyllä
- b) Ei
- c) En osaa sanoa

8. Kuinka paljon saat itse vaikuttaa musiikintuntien kappalevalintoihin?

- a) Paljon
- b) Melko paljon
- c) Jonkun verran
- d) Vähän
- e) En lainkaan

9. Kuinka paljon keskustellette opettajan kanssa siitä mitä oppilaat haluaisivat musiikintunneilla soitettavan?

- a) Paljon
- b) Melko paljon
- c) Jonkun verran
- d) Vähän
- e) Ei lainkaan

10. Kuinka tärkeää mielestäsi on se, että saisit/saisitte oppilaiden kanssa yhdessä valita musiikintunneille omia suosikkikappaleita?

- a) Tärkeää
- b) Melko tärkeää
- c) Ei kovin tärkeää
- d) Ei lainkaan tärkeää

11. Kuinka paljon se, että saat/saisit itse valita kappaleita, vaikuttaa motivaatioosi musiikinopiskelua kohtaan?

- a) Paljon
- b) Melko paljon
- c) Jonkun verran
- d) Vähän
- e) Ei lainkaan

12. Kuinka paljon musiikintunneilla soitettava ohjelmisto vaikuttaa siihen valitsisitko lukionvalinnaisen musiikinkurssin?

- a) Paljon
- b) Melko paljon
- c) Jonkun verran
- d) Vähän
- e) Ei lainkaan
- f) En osaa sanoa